

Branko Tošović, Arno Wonisch (ur.)

**Srpski pogledi na odnose
između srpskog, hrvatskog
i bošnjačkog jezika**

**Die serbische Sichtweise
des Verhältnisses zwischen
dem Serbischen, Kroatischen
und Bosniakischen**

I/1

Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz
Beogradska knjiga
2010

Branko Tošović (Graz)

Leksička distanca između bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika u Gralis-Korpusu

Rad je posvećen leksičkim razlikama između bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika u paralelnom Gralis-Korpusu, koji služi za sistemsko, sveobuhvatno i objektivno proučavanje korelacija između navedenih jezika u svim funkcionalnostilskim realizacijama i na svim jezičkim nivoima.

Analiza se sastoji od dva dijela. U prvom se razmatraju razlike u apsolutnim vrijednostima (koliko se puta susreće određena riječ) i relativnim parametrima (procentualnom sadržaju pojava i ukupnog broja riječi u korpusu). Nepodudarnosti se tumače na mnogobrojnim primjerima i utvrđuju uzroci za njihovu pojavu. U drugom se dijelu određuje euklidska razdaljina, primjenjuje metoda Log-likelihood, analiziraju globalni korpusni podaci i izvlače zaključci.

0. Gralis-Korpus je paralelni korpus nastao u okviru projekta FWF radi proučavanja podudarnosti, sličnosti i razlika između bosanskog/bošnjačkog (B), hrvatskog (K) i srpskog jezika (S). Njegova izrada započeta je 2006. godine. On je sastavljen od Speech-Korpusa i Text-Korpusa. Ovaj posljednji čine paralelni tekstovi za sve pisane funkcionalne stilove (književnoumijetnički, publicistički, naučni, administrativni) i sadrži 3,265.396 pojava (token)¹. U sastav korpusa ulaze tekstovi sa najmanje dva prevoda na jedan od tri pomenuta jezika. Svi su tekstovi objavljeni nakon raspada bivše Jugoslavije tako da odražavaju savremeno stanje. Jedan dio korpusa je metajeziki i gramatički obilježen. Budući da za sada ne postoji sličan paralelni korpus za navedene jezike, ovaj rad predstavlja prvi pokušaj da se na sadržajno identičnoj građi razmotre razlike između B, K i S.

1. Analiza apsolutnih parametara ima za cilj da se utvrdi učestalost svake pojedinačne riječi bez obzira na to koliko korpus datog jezika sadrži leksema i da se rezultati uporede u istraživanim jezicima. Dobijeni podaci mogu biti valjani samo ako korpusi za svaki jezik (bosanski/bošnjački – u daljem tekstu Bs, hrvatski – Hr, srpski – Sr) sadrže jednak ili približan broj riječi. U datom slučaju taj kriterij zadovoljava Hr i Sr, koji imaju gotovo podudaran odnos pojava (1,367.752 : 1,384.602)² i ne zadovoljava Bs jer ih sadrži znatno manje – 513.042 (razlog leži u tome što neki srpski i hrvatski tekstovi nemaju bosansku/bošnjačku verziju). Zbog toga u analizi apsolutnih vrijednosti nije moguće B ravnopravno tretirati sa K i S pa

¹ Stanje 22. februara 2009. godine.

² Hr ima više primjera, jer se jedan srpski tekst u vrijeme pisanja ovoga rada nalazio na obradi za unošenje u korpus.

se u ovom dijelu sučeljavaju samo dva posljednja (ali se uvijek navode kvantitativni pokazatelji i za B). U analizi relativnih vrijednosti B, K i S će se moći ravnopravno tumačiti. Takva analiza ima za cilj da utvrdi frekvenciju svake pojedinačne riječi u odnosu na ukupan broj riječ u Bs, Hr i Sr i da se zatim na osnovu dobijenih rezultata razmotre korpusne razlike, i to u parovima (Bs $\leftrightarrow$ Hr, Bs $\leftrightarrow$ Sr, Hr $\leftrightarrow$ Sr) i tročlanom odnosu (Bs $\leftrightarrow$ Hr $\leftrightarrow$ Sr). Relativne cifre se dobijaju na taj način što se prvo izračunava procenat svake riječ u odnosu na ukupan broj riječi korpusa datog jezika, a zatim se nalazi procentualna razlika između pojedinih jezika. Ovakva analiza omogućuje da se upoređuju leksičke jedinice bez obzira na to koliko dati korpus sadrži riječi i da li je ta razlika veća ili manja. U datom slučaju to znači da se Bs može ravnopravno tretirati sa Hr i Sr iako ima znatno manje leksema (Bs 513.042; Hr 1,384.602, Sr 1,367.752).

2. Naše istraživanje apsolutnih vrijednosti pokazuje da se po učestalosti u sva tri jezika izdvaja glagol *biti*, koji obuhvata i pomoćni glagol *jesam*. Njegova upotreba u Hr je veća nego u Sr (81.879 : 75.712)³. U Bs glagol *biti/jesam* je takođe na prvom mjestu (27.809). Na drugoj poziciji u sva tri jezika nalazi se veznik *i*. On je češći u Hr (43.449) u odnosu na Sr (41.187). Treće mjesto u Sr zauzima *da* – riječca, veznik i 3. lice prezenta od glagola *dati* (32.769), u Hr povratna riječca i zamjenički oblik *se* (29.106), a u Bs prijedlog *u* (9.387), koji se u Hr i Sr nalazi na petom mjestu (28.194 : 27.340). Za četvrto mjesto u Sr je fiksirana povratna riječca i zamjenički oblik *se* (29.462). Petu poziciju zauzima u Bs riječca/veznik *da* (8.321). Ta leksema stoji u Hr na šestom mjestu (19.193). Tu poziciju zauzima u Sr lična zamjenica *on* (18.968), a u Bs lična zamjenica *ti* i pokazna zamjenica *taj* (5.782). U sva tri jezika na osmom mjestu nalazi se prijedlog *na* (Bs 5.241, Hr 15.856, Sr 15.482), a na devetom zamjenica *koji* (Bs 5.182, Hr 13.470, Sr 14.362). Na desetom dolazi u Sr i Bs lična zamjenica *ja* (8.998 : 4.556), u Hr prijedlog *s/a/* (9.676), koji se u Sr i Bs nalazi na 11. poziciji (8.843 : 3.271).

Iz analize prvih deset najfrekventnijih riječi može se izvući zaključak (1) da se B, K i S u velikom dijelu podudaraju, (2) da je variranje u redosljedu leksema minimalno i (3) da se ono tiče zamjene najbližih mjesta (trećeg drugim, osmog sedmim i sl.). Pored razlike u upotrebi glagola *biti/jesam* zapaža se nepodudarnost u frekvenciji glagola *ht(j)eti*. On je manje zastupljen u Sr (Hr 8.224, Sr 6.397). Vidljiva je nepodudarnost u upotrebi prijedloga *s* i *sa*: prvi oblik je frekventniji u Hr (*s* 7.672, *sa* 2.004) i Bs (*s* 2.099, *sa* 1.172), a drugi u Sr (*sa* 6.381, *s* 2.462). U daljoj analizi pokušaćemo da utvrdimo koje su osnovne razlike u upotrebi najfrekventnijih riječi u Gralis-Korpusu.

3. Postoji nizu leksema koje se češće koriste u Sr nego u Hr. Jedna od njih je *da*, koja pripada trima vrstama riječi – riječcama, veznicima i glagolima (radi se o

³ Za analizu su izabrane samo riječi koje počinju malim slovom.

prezentskom obliku za 3. lice od *dati*). Ona je najfrekventnija u Sr (Hr 19.193, Sr 32.769, Bs 8.321). Prema relativnim vrijednostima riječi *da* Bs se nalazi između Hr i Sr: Sr 2,3958%, Bs 1,6219%, Hr 1,3862%. Najveća relativna distanca postoji između Bs – Hr (0,2357%). Ona je manja između Sr i Sr (1,0096), a najmanja između Bs i Sr između (0,7739%). Prosječni procentualni odnos između ovih jezika iznosi 1,801%. Do nepodudarnosti u upotrebi *da* dolazi zbog toga što je u Sr u Bs češće koristi konstrukcija *da* + prezent (*hoću da čitam*), kojoj u Hr obično odgovara infinitivna konstrukcija (*hoću čitati*). Na manju upotrebu u Hr utiče to što se javljaju druge lekseme, izrazi i konstrukcije pa se dobijaju različiti srpsko-hrvatski parovi: **(1)** *da* + prezent – infinitiv: *da* bi živela, ćelija mora *da ima* hranu i kiseonik,⁴ stanica mora *dobivati* hranu i kisik, izvesne ptice mogu *da polete* čim se izlegu – određene ptice mogu *poletjeti* čim se izlegnu, dete navikava *da kontroliše* svoje pokrete – dijete se navikava *kontrolirati* svoje pokrete, posle toga čovek prestaje *da raste* – nakon toga čovjek prestaje *rasti*, potpuno polno zrela osoba prestaje *da raste* – potpuno spolno zrela osoba prestaje *rasti*, oboljenja hrskavice mogu *da dovedu* do prestanka rasta ruku i nogu – bolesti hrskavice mogu *dovesti* do prestanka rasta ruku i nogu, kada smo žedni i nemamo šta *da popijemo* – kada smo žedni i nemamo što *piti*, centar za hlađenje počinje *da radi* kada temperatura krvi poraste – centar za hlađenje počinje *raditi* kada temperatura krvi poraste, zbog toga je nužno *da* se u starosti *promeni* način života i ishrane – zato je nužno u starosti *promijeniti* način života i ishrane, pojedini organi u telu *mogu da budu* puni vode – pojedini organi u tijelu *mogu biti* puni vode, ova telesna anomalija može *da se nasledi* – ova se tjelesna anomalija može *naslijediti*, pokušaćemo *da* vam *objasnimo* – pokušat ćemo vam *objasniti*,⁵ **(2)** *da* + prezent – besprijedložka glagolska imenica: zadatak svih hormona je *da regulišu* unutrašnju funkciju tela – zadatak svih hormona je *reguliracija* unutarnje funkcije tijela, gušteri i neki insekti imaju sposobnost *da regenerišu* čitave udove – gušteri i neki insekti imaju sposobnost *regeneriranja* čitavih udova, on omogućava kostima *da se* nesmetano *pokreću* – on omogućuje kostima nesmetano *pokretanje*, čija je uloga *da podmazuje* zglob i time smanjuje trenje – čija je uloga *podmazivanje* zglobova i smanjivanje trenja, ove ćelije imaju sposobnost *da prihvataju* delove mrtve materije – ove stanice imaju sposobnost *prihvata*

⁴ Budući da navodimo brojne primjere na vrlo ograničenom prostoru i pošto su svi dostupni u elektronskom korpusu (<http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis>), oni se u našem tekstu daju u formi sintagme ili skraćene rečenice bez ukazivanja na izvor i širi kontekst, koji se lako i brzo mogu naći na datom linku. Time je istovremeno izbjegnuto nagomilavanje cifara i olaškano praćenje izlaganja.

⁵ Obim zbornika ne dozvoljava da dublje analiziramo karakter pojedinačnih razlika, njihovu opravdanost, recimo koliko primjeri iz korpusa predstavljaju istinske jezičke razlike (razlike između B, H i S), koliko se radi o pseudorazlikama, o razlikama uslovljenim individualnim izborom i sl.

dijelova mrtve tvari, krv ima sposobnost *da se zgrušava* – krv ima sposobnost *zgrušavanja*, njihova je uloga *da prečišćavaju* krv – njihova je uloga *pročišćavanje* krvi, (3) *da* – *kako*: Beriša međutim insistira na tome *da* ne postoji šansa – Berisha međutim ustrajava *kako* ne postoje izgledi, rekao je *da* je većina spremna da pregovara – kazao je *kako* je većina spremna pregovarati, obratio se parlamentu rekavši *da* nema dovoljno vremena da se izbori održe – obratio se parlamentu kazavši *kako* nema dovoljno vremena za održavanje izbora, kaže *da* državne registarske kancelarije rade na tome – kaže *kako* državni uredi za registraciju rade na tome, kaže *da* su svi materijali pripremljeni – kaže *kako* su svi materijali pripremljeni, on je takođe potvrdio *da* je pozicija Srbije u pregovorima teška – također je potvrdio *kako* je položaj Srbije u pregovorima težak, mislim *da* su ovo čudne vesti – mislim *kako* su ovo čudne vijesti, autor piše *da* se proteklih godina Albanija pokazala ne samo kao privlačno mesto za turiste, nego i dostupno u pogledu cena – autor piše *kako* se proteklih godina Albanija pokazala ne samo kao privlačno mjesto za turiste, nego i dostupno glede cijena, (4) *da bi* – *kako bi*: zabranjuje se uzimanje soli *da bi* se taj način olakšao rad bubrega – bubrežnim se bolesnicima zabranjuje uzimanje soli *kako bi* im se na taj način olakšao rad bubrega, mesto preloma prvo premošćuju vlaknaste materije *da bi* se stvorio ožiljak ili kalus – mjesto prijeloma prvo premošćuju vlaknaste tvari, *kako bi* se stvorio ožiljak ili kalus, dodajući *da bi* bila greška ugledati se na zemlje koje ne tolerišu versku različitost – dodajući *kako bi* bila pogreška ugledati se na zemlje koje ne toleriraju vjersku različitost, (5) *tako da* – *pa*: stvaranje sinovijalne tečnosti je smanjeno *tako da* se može čuti škriputanje zloba – stvaranje sinovijalne tekućine je smanjeno, *pa* se može čuti škripanje zglobova, (6) *da li sam/silje/smo/stelsu* – *jesam/jesiljel/jesmol/jestel/jesu li*: *da li je* liberalizacija viznog režima stvarna ili ne – *je li* liberalizacija viznog režima stvarna ili ne, *da li ste* ikada pomislili – *jeste li* ikada pomislili, *da li ste* primetili – *jeste li* primijetili, *da li ste* nekada pokušali – *jeste li se* ikada pokušali, *da li ste* nekada razmišljali – *jeste li* ikada razmišljali, *da li je* dete otporno prema difteriji – *je li* dijete otporno prema difteriji, (7) *da li* – *li*: *da li* postoji ljudska grupa koja je znatno viša od prosečnog čoveka – postoji *li* ljudska grupa koja je znatno viša od prosječnoga čovjeka, *da li* znate i to da postoje mravi koji drže robove – znate *li* i to da postoje mravi koji drže robove, druge žlezde u telu proizvode hormone od kojih zavisi *da li* ćete se ponašati kao dečak ili kao devojčica – druge žlijezde u tijelu proizvode hormone o kojima ovisi hoćete *li* se ponašati kao dječak ili kao djevojčica, psiholozi se još nisu složili oko toga *da li* ljudi poseduju instinkte kao što je traženje hrane – psiholozi se još nisu složili oko toga posjeduju *li* ljudi instinkte, kao što su traženje hrane, ako vas profesor pita *da li* se sećate – ako vas profesor pita sjećate *li* se, (7) *da* + prezent – *za* + imenica: on je sposoban *da radi* – on je sposoban *za rad*, (9) *da* + prezent – *za* + infinitiv: imala sam sat vremena *da se spremim* i *stignem* do posla – imala sam sat vremena *za spremiti se* i *stići* do posla, (10) *da* + prezent – *na* + imenica: delegacija Evropske komisije u Tirani poziva političke stranke *da rade konstruktivno* – izaslanstvo Evropske komisije u Tirani poziva političke stranke *na*

konstruktivan rad, dnevnik poziva turiste *da obiđu* plaže – dnevnik poziva turiste *na obilazak* plaža, političke stranke treba *da ulože* još jedan posljednji napor *da postignu* kompromis – političke stranke trebaju uložiti još jedan posljednji napor *na postizanju* kompromisa, (11) *to da – to što*: još je čudnije *to da* će uskoro početi da se kreću u širokom krugu – još je čudnije *to što* će se uskoro početi kretati u širokom krugu, (12) izmijenjena konstrukcija: kod nekih kepeca, *dolazi do toga da* imaju normalne glavu i trup – kod nekih *je* patuljaka *posljedica* bolesti normalna glava i trup, u vreme dok kosti još uvek rastu, *to će dovesti do toga da* bolesna osoba dostigne visinu i od dva i po metra – u vrijeme dok kosti još rastu osoba *će dosegnuti* visinu i od dva i pol metra, svi smo dolazili u situaciju *da budemo žedni* – svi smo bili u situaciji *u kojoj smo bili jako žedni*, neće želeti da legne da bi se odmorio, *nego će hteti da prošeta* – neće htjeti leći da bi se odmorio, *nego će poželjeti šetnju*, *pokušajte da se našalite* sa svojim drugovima – *našalite se* s prijateljima, takva vrsta zglobova postoji u kičmi, koja *može da se savija* samo u dva pravca – takva vrsta zglobova postoji u kralježnici koja *se savija* samo u dva smjera.

U nekim kontekstima u Hr riječca *da* mora se upotrijebiti, odnosno sasvim se normalno koristi kao i u Sr pa dobijamo identičan srpsko-hrvatski par (A) uz glagol tipa (1) *omogućiti – onemogućiti*: zglob u laktu nam omogućava *da* okrenemo ključ u bravi – zglob u laktu nam omogućuje *da* okrenemo ključ u bravi, takva vrsta zglobova omogućava kostima *da* se okreću – takva vrsta zglobova omogućava kostima *da* se okreću, hrskavica onemogućava *da* se kosti direktno taru jedna o drugu – hrskavica onemogućuje *da* se kosti direktno taru jedna o drugu, (2) *ukazivati*: sve to ukazuje na to *da* je struktura mišića u našem organizmu asimetrična – sve to ukazuje na to *da* je struktura mišića u našem organizmu asimetrična, (3) *predložiti*: predložite im *da* vezanih očiju pokušaju da idu po nacrtanoj pravoj liniji – predložite im *da* vezanih očiju pokušaju hodati po nacrtanoj ravnoj crti, (4) *v/j/erovati*: verujte nam *da* je tako – vjerujte nam *da* je tako, (5) *značiti*: čelavost jednostavno znači *da* čovjek gubi kosu, (6) *t/j/erati*: ovo grčenje *tera* krv *da* nastavi svoj put kroz krvotok – ovo grčenje *tjera* krv *da* nastavi svoj put kroz krvotok, (7) *usm/j/eravati*: pritisak na zglobove i mišiće usmerava telo *da* zauzme odgovarajući položaj – pritisak na zglobove i mišiće usmjerava tijelo *da* zauzme odgovarajući položaj, (8) *stimulisati/stimulirati*: možda će oni stimulisati drugu stranu *da* uradi nešto više – možda će on stimulirati drugu stranu *da* učini nešto više, (B) u spojevima tipa (1) *moguće je da*: moguće je *da* je i golf nastao kao varijanta bilijara – moguće je *da* je i golf nastao kao varijanta bilijara, (2) *s obzirom (na to) da*: s obzirom *da* je površina tela isuviše mala – s obzirom *da* je površina tijela suviše mala, (3) *bolje da*: no i pored toga bolje je *da* i davalac i primalac krvi pripadaju istoj krvnoj grupi – no ipak je bolje *da* i davatelj i primatelj krvi pripadaju istoj krvnoj grupi, (4) *indicijal/indicije da*: postoje *indicije da* se bilijar igrao još u starom Egiptu – postoje *indicije da* se bilijar igrao još u starom Egiptu, (5) *kao da*: Đirokastra je izgrađena na klizavim kaldrmisanim uzbrdi-

cama, tako strmim *kao* da se opiru nastanjivanju ljudi – Gjirokastra je izgrađena na klizavim popločanim ulicama, tako strmim *kao* da se opiru nastanjivanju ljudi, (6) *kako to da*: kako to *da* ne možemo da idemo pravo – kako to *da* ne možemo hodati ravno, (7) *način da*: najbolji *način da* se taj deo osveži jeste aktiviranje ostalih delova tela – najbolji način *da* se taj dio osvježi jest aktiviranje ostalih dijelova tijela, (8) *tako da*: svako krvno zrnice je tako malo *da* može da se vidi samo pod mikroskopom – svako krvno zrnice je *tako* malo *da* se može vidjeti samo pod mikroskopom, (9) *vr/ij/eme da*: još uvek ima *vremena da* premijer Sali Beriša ponovo pokrene razgovore – još uvijek ima *vremena da* premijer Sali Berisha ponovno pokrene razgovore.

Na razliku u upotrebi povratne riječice *se* (Hr 29.106, Sr 29.462, Bs 7.763) utiču, između ostalog, različita struktura parova, među kojima se najizrazitiji sljedeći: (1) perfekt sa *se* – pasiv bez *se*: rast grudne žlezde se prerano usporava – rast *je* prsne žlijezde *usporen*, (2) refleksivni glagol – nerefleksivni glagol: čoveka koji umire u četrdesetoj godini *nalazi se* obično jedan uzrok smrti – kod čovjeka koji umire u četrdesetoj godini obično *postoji* jedan uzrok smrti, druga vrsta leukocita *naziva se* limfociti – druga vrsta leukocita *su* limfociti, dužina creva kod životinja zavisi od vrste hrane kojom *se hrane* – dužina crijeva kod životinja ovisi o vrsti hrane koju *jedu*, po jednoj teoriji *smatra se* da naše telo nije simetrično – jedna teorija *kaže* da naše tijelo nije simetrično, *ja se ne krijem* – ne *tajim*, oči *se zacakle* – *svjetlucaju* oči, strasti *se snaže* – *bujaju* strasti, *ja se vidim* svuda – *pojavljujem se* na svakom mjestu, one *se doživljavaju* – njih treba *osjetiti*, (3) treće lice jednine – prvo lice množine: kada bi se krvna zrnca povezala međusobno *dobila bi se* niska kojom bi četiri puta mogli da obmotamo Zemljinu kuglu – kada bi se krvna zrnca međusobno povezala *dobili bismo* ogrlicu kojom bismo četiri puta mogli omotati Zemljinu kuglu, (4) povratni glagol – glagolska imenica: krv ima sposobnost da *se zgrušava* – krv ima sposobnost *zgrušavanja*, (5) *da* + prezent – infinitiv: na takvim mestima krv prestaje *da se kreće* – na takvim mjestima krv *prestaje teći*, (6) *razume se* – *dakako*: ali vazdušnom linijom, *razume se*, manje – ali zračne linije je *dakako* manje. Prema relativnim vrijednostima (procentu dobijenog na osnovu odnosa broja riječi u korpusu svakog jezika pojedinačno i broja pojava date leme) riječ *se* ima najveću upotrebu u Sr (2,154%), nešto manju u Hr (2,1021%), a još manju u Bs (1,5131%), što znači da je distanca između Hr i Sr minimalna (0,0519%), a izražajenija između Bs i Hr (0,589%), Bs i Sr (0,6409%). Rastojanje u parovima iznosi: Sr-Bs 0,0519%, Sr-Hr 0,6409%, Bs-Hr 0,589 (cifre dobili prema razlici u procentima između određenog para jezika). Ova tri jezika prave prosječnu korelaciju od 1,923% (do nje smo došli na taj način što smo sabrali procenete za sva tri jezika i sumu podijelili sa tri).

Lična zamjenica *ja* je frekventnija u Sr (Sr 8.998, Hr 8.291, Bs 4.556) ponajviše zbog toga što se oblik nominativa singulara *ja*, koji je najčešći u paradigmi (Sr 2.896, Hr 2.613, Bs 1.487), često izostavlja u Hr: to *ja* ne *znam* – ni to ne *znam*, dokaz za to je što vas *ja* odande *dozivam* – dokaz je to što vam *se obraćam* iz njega,

otvoriše se vrata i *ja uđoh* unutra – vrata se otvoriše, *uđoh*, *progovorih ja* – *rekla sam*, sad *ću ja da odem* – *idem* iz ovih stopa, zatim sam *ja* moju lepu Šekure *pomilovala* po kosi – *potom sam* svoju lijepu Šekuru *pomilovala* po kosi, ali *ja* sada *ni-sam* žalio njega, već sebe – no sad *sam sažalijevao* sebe, a ne njega, kada *sam ga ja* to *upitao* – kad *sam ga* to *upitao*, a *ja ga zgrabio* s poda – *zgrabio sam ga* s poda, *ja bih* malo votkice – *dajte mi* votke, *ja sam imao* to zadovoljstvo – *imao sam* zadovoljstvo, na kraju krajeva, *ja sam* ipak žena – ipak *sam* žena na kraju krajeva, *ja protestujem* – *protestiram*, *ja bih hteo* da vas zamolim – *htio bih* vas zamoliti, ali, *kažem ja* – ali, *velim*. U nekim slučajevima u Hr se koristi druga zamjenica: *vi i ja* se baš i ne poznajemo naročito – *mi* se baš najbolje i ne poznajemo. Ako se uporede relativne vrijednosti, zapaža se da je riječ *ja* najčešća u Bs (0,8880%), slijedi Sr (0,6579%) i Hr (0,5988%). Najveće rastojanje postoji između Bs i Hr (0,2892), manje između Bs i Sr (0,2301), a najmanje između Sr i Hr (0,0591). Prosječna odnos između jezika iznosi 0,7149%.

Na nejednaku upotrebu zamjenica/veznik *koji* (Hr 13.470, Sr 14.362, Bs 5.182) najviše djeluju dvije svari. (1) Srpskom *koji* u dosta slučajeva odgovara hrvatsko *što*: naziv potiče od latinske reči „*albus*“ koja znači „*beo*“ – ime potječe od latinske riječi *albus* *što* znači bijel, nedostatak vitamina A dovodi do promena u oku a ponekad i do oštećenja rožnjače *koje izaziva* slepilo – nedostatak vitamina A dovodi do promjena u očima a ponekad i do oštećenja rožnice *što izaziva* sljepoću, u partiji ljubavnog šaha *koju je* ona vešto *smislila* za mene – u partiji ljubavnog šaha *što ga je* igrala sa mnom, nedostatak vitamina A dovodi do promena u oku, a ponekad i do oštećenja rožnjače *koje izaziva* slepilo – nedostatak vitamina A dovodi do promjena u očima, a ponekad i do oštećenja rožnice, *što izaziva* sljepoću, precizni odgovori na zaključke *koje je ponudio* ombudsmen – posebni odgovori na bilo koje zaključke *što ih ponudi* Ombudsman, *koje* korake će strana preuzeti da bi rešila taj prekršaj – *što će ta strana* poduzeti da ispravi to kršenje. (2) U Sr uz *koji* dolazi povratni glagol ili pasiv, a u Hr pasiv bez *koji*: veoma sam rano stigao do zgrade radionice *koja se nalazila* iza Aja Sofije – zarana sam se zaputio u kaligrafsku radionicu *smještenu* u zaleđu Aja Sofije, razlikuju se jednostavno suženje *koje je izazvano* nekim nadražajem – razlikuju se jednostavno suženje *izazvano* nekim podražajem, svi procesi *koji su neophodni* za život – svi procesi *neophodni* za život, kosti *koje su zglobljene* zglobovima u obliku šarke – kosti *uzglobljene* zglobovima u obliku šarke, koren dlake podseća na neku vrstu zavrtnja *koji je utisnut* u potkožno tkivo – korijen dlake podsjeća na neku vrstu zavrtnja *utisnut* u potkožno tkivo, džul tada približno odgovara količini toplote *koja je potrebna* da bi se 0.239 grama destilovane vode zagrijalo za 1 stepen – džul tada približno odgovara količini topline *potrebne* da se 0.239 grama destilirane vode zagrije za jedan stupanj, vitamini su supstancije *koje su neophodne* za održanje organizma u životu – vitamini su tvari *neophodne* za održanje organizma živim, članovi *koji su imenovani* nakon transfera – članovi *imenovane* nakon prijenosa odgovornosti, grbonosi lepotan, *koji se dote-*

rao za veliki praznik, koračao je bodro – ljepotan grbava nosa, *udešen* za veliki praznik, hodao je pun snage, prešavši prašnjavi *put koji je osvetljavao mesec*, Juda krenu – kad je presjekao prašnjavu *cestu, obasjanu mjesečinom*, Juda se uputio, to je sićušna žlezda veličine zrna graška *koja je smeštena* na donjoj strani mozga – to je sitna žlijezda veličine zrna graška *a smještena je* na donjoj strani mozga. Manje su česti parovi tipa: **(1)** *na koji način – kako: na koji način* se roditeljska obeležja prenose na dete – *kako* se roditeljska obilježja prenose na dijete, **(2)** *onaj koji – onaj t/ko*: instinkt je u stvari radnja kojom se postiže određeni cilj bez učešća mišljenja *onoga koji* vrši radnju – instinkt je zapravo radnja kojom se postiže određeni cilj bez sudjelovanja mišljenja *onoga tko* obavlja radnju, **(3)** *koji – kakav*: tokom puberteta ovaj dlakavi pokrivač se menja u konačni kosmati pokrivač *koji imaju* odrasli – tijekom puberteta ovaj dlakavi pokrivač mijenja se u konačni kosmati pokrivač *kakav imaju* odrasli, **(4)** *koji – kao*: pojavljuje se kao stabljika dlake *koja viri* iznad kože – pojavljuje se iznad kože *kao* stabljika dlake, **(5)** *bilo koji – neki*: bez preferiranja *bilo koje* posebne grupe – bez davanja prednosti *nekoj* određenoj skupini, **(6)** *koji pomažu – za pomoć*: Albanija ima četiri socijalna centra *koja pomažu* žrtvama – Albanija ima četiri socijalna središta *za pomoć* žrtvama, **(7)** *ni u kom slučaju – nikako*: *ni u kom slučaju* ne bih hteo da se rastanem od vas – *nikako* ne bih htio da se s vama rastanem, *ni u kom slučaju*, prokuratore – *nikako*, prokuratore. Nepodudarnost može da nastane **(8)** zbog različitog strukturiranja konstrukcije tipa *sneg koji je* kasno počeo da pada padao je do jutra – *snijeg je* kasno počeo padati i nije prestao sve do jutra, *mera do koje se* u EU zemljama poštuju zakoni – *razina poštivanja* zakona, začu glas *koji iznenada postade* prozuckao – čuo je gost iznenada *napukli* glas, služavka gundajući zatvori *vrata koja su vodila na terasu* – sluškinja je gundajući zatvorila *vrata na terasu*. Uporedimo li relativne vrijednosti, doći ćemo do zaključka da je leksema *koji* najfrekventnija u Bs (1,0101%), zatim u Sr (1,050%) i Hr (0,9728%). Najveće rastojanje postoji između Sr i Hr (0,0772%), manje između Bs i Sr (0,0399%), a još manje između Bs i Hr (0,0373%). Prosječna korelacija između jezika iznosi 1,011%.

Do razlike u upotrebi pokazne zamjenice *ovaj* (Sr 3.160, Hr 2.202, Bs 944) dolazi ponajviše zbog toga što se u Hr koristi zamjenica *taj*: potomci *ovih* prvobitnih biljaka – potomci *tih* prvobitnih biljaka, od *ovih* biljaka nastale su mahovine i paprati – od *tih* su biljaka nastale mahovine i paprati, neke od *ovih* biljaka – neke od *tih* biljaka, odakle potiču *ove* boje – odakle potječu *te* boje, na *ovaj* način – na *taj* način, jedan od *ovih* sastojaka – jedan od *tih* sastojaka, udišemo miris *ovih* ulja – udišemo miris *tih* ulja, iz *ovih* klica – iz *tih* klica, da li će čovek uspjeti da se oslobodi *ove* napasti – hoće li se čovjek uspjeti osloboditi *te* napasti, kada je reč o seobi *ovih* leptira – kad je pak riječ o seobi *tih* leptira, želeći da doprinesu *ovoj* svrsi – želeći pridonijeti *tome* cilju, ali *ovaj* ne uspe da umakne – ali *taj* nije uspio klisnuti, *ovaj* promače – *taj* se odlazio. Drugi parovi su manje zastupljeni: **(1)** *ovog časa – odmah*: napolje odavde, *ovoga časa* – van odavle, *odmah*, **(2)** *ovaj – on*: ali *ovoga*

nigde ne beše – ali *njega* nije nigdje bilo, **(3) ovaj – takav**: ne znajući šta da radi u *ovoj* situaciji – ne znajući kako da postupi u *takvu* slučaju, **(4) ovaj – ø**: one izvlače *ove* supstancije iz organske materije – one izvlače organske tvari, niko *ovaj dom* nije zvao Dom Gribojedova – *kuću* nitko nije zvao „Dom Gribojedova“. Rezultati analize relativnih vrijednosti riječi *ovaj* pokazuju da ona ima pojačanu upotrebnu vrijednost u Sr (0,231%) u odnosu na Bs (0,184%) i Hr (0,159%). Najveće rastojanje daju Sr i Hr (0,072%), manje Bs i Sr (0,047%), a najmanje Bs i Hr (0,025%). Prosječna distanca između jezika iznosi 0,1913%.

Lična i pokazna zamjenica *on i onaj* su frekventnije u Sr (Sr 4.897, Hr 4.247, Bs 1.441). U oba jezika na prvom mjesto stoji oblik *ona* (Sr 1.555 : Hr 1.313), slijedi *ono* (771 : 676), *oni* (557 : 652), *one* (584 : 505). Do razlike od 242 primjera u upotrebi lika *ona* (lične zamjenice 3. lica i množinskog oblika pokazne zamjenice) vrlo često dolazi zbog pojave u Hr imenice, druge zamjenice, veznika. Up.: kada mačka želi da izrazi svoje zadovoljstvo, *ona* prede – kad želi izraziti svoje zadovoljstvo, *mačka* prede, naša domaća mačka ne samo što prede, *ona* i mauče – naša domaća mačka i mijauče osim što prede, njena brzina se može izmeriti – *ona* iznosi oko 300000 km u sekundi – njezina se brzina može izmjeriti – *a iznosi* oko 300 000 kilometara u sekundi, kad svetlost padne na neku površinu, *ona* se ili upije ili se odbije – kada padne na neku površinu, *svjetlost* se ili upije ili se odbije, prva zemlja u kojoj je počela izrada savremenih čioda bila je Francuska i *ona* ih je izvozila u Englesku – prva zemlja u kojoj je počela izradba suvremenih pribadača bila je Francuska, *koja* ih je izvozila u Englesku. Drugi razlog je izostavljanje ove zamjenice: uviđa li *ona* – je li zamjećivala, čim je *ona* otišla, ja sam Hajriji rekla – čim je otišla, kazala sam Hajriji. Manja je razlika (95) u frekvenciji zamjenice *ono* (Sr 771, Hr 676). Što se tiče relativnih vrijednosti zamjenice *on/onaj*, učestalost je najveća u Sr (0,358%), najmanja u Bs (0,2809%), a srednju poziciju zauzima Hr (0,3067%). U dvočlanom saodnosu najveća distanca postoji između Bs i Hr (0,0258), slijedi par Bs-Sr (0,0771) i Hr-Sr (0,0513%). Tročlana međujezička korelacija iznosi 0,3152%. Do dizbalansa između Hr i Sr dolazi zbog različite strukture srpsko-hrvatskog para: **(1) ono što – to što, to o čemu**: jer *ono što* bi on video na gornjem spratu nije još uvek bilo sve – jer *to što* je vidio na gornjem katu nije bilo sve, *ono što* pričate doista se i zbilo – *to što* vi pričate sigurno je bilo u stvarnosti, *ono što* je administrator pričao o njemu bilo previše – *to što* je o njemu pričao administrator bilo je previše, upravo *ono što* je tog jutra predosećala – upravo *to o čemu* je jutros govorio predosjećaj, *ono što* bi on video na gornjem spratu nije još uvek bilo sve – *to što* je vidio na gornjem katu nije bilo sve, **(2) ono – onda**: ako ne u prirodi a *ono* na televiziji – ako ne u prirodi, a *onda* na televiziji, **(3) ono što – što**: sve *ono što* se tamo o meni govori – sve *što* je u njoj kazano o meni, navukao sam *ono što* sam našao – navukao sam *što* je bilo, počeo da beleži *ono što* je govorio u slušalicu – zapisivao je *sve što* je govorio u slušalicu, navukao sam *ono što* sam našao – obukao sam *što* je bilo, **(4) ono što – sve to**: *ono što* se dalje dešavalo Mar-

garitu više nije zanimalo – *sve to* više nije zanimalo Margaritu, (5) *ono što* + pasiv – pasiv: počeo da ispravlja *ono što je napisao* – počeo je ispravljati *napisano*, Ivan je radio marljivo i precrtavao *ono što je napisao* – Ivan je radio usrdno i precrtavao *napisano*. U nekoliko slučajeva (6) do razlike dolazi u upitnim konstrukcijama, pri čemu u Hr nestaje *ono*: kako si me *ono* zvao – kako si me nazivao, gde smo *ono* stali – onda gdje smo stali, kakav je *ono* tamo dim – odakle taj dim, kako *ono* samo iz mauzera ... bah – kao iz mauzera – taf, a kako se vi *ono* prezivaste – recite, molim vas, vaše prezime. Postoje primjeri (7) kada *je* imenica dolazi kao ekvivalent zamjenici *ono*: još se nije desilo da me je *ono* prevarilo – nije bilo slučaja da bi me *predosjećaj* prevario. Ponekad se (8) u Hr gubi *ono* u izrazu ako... *ono* (bar): pa, ako ničim drugim, a *ono* svojim životom – pa makar svojim životom. Jedan od razloga za nepodudarnost može biti (9) izbor različite konstrukcije: voda poseduje *ono* što se naziva površinski napon – voda ima takozvani površinski napon, zbog toga se *ono* što sam učinio od mene lagano udaljava – zbog toga se to moje nedjelo ponekad udaljava od mene, pokazujući da je lepota karanfila *ono* što njega čini jedinstvenim – pokazao bih ljepotu tog karanfila, njegovu jedinstvenost, sada ponovo pitaj *ono* što želiš da pitaš – sad me pitaj što želiš, čas je opet osluškivala *ono* o čemu su šaptali građani – čas je prisluškivala o čemu govore dvojica građana. U nizu slučajeva (10) u Hr je izostavljena zamjenica *ono*: čemu celo *ono* odvratno jurcanje – čemu besmislena potjera, još sam mu došanula *ono* najsablažnjivije – i šapnula sam mu najzamamnije stvari, pronađe *ono* mesto koje je čitala pred sastanak – našla mjesto koje je čitala prije susreta, to je *ono* najvažnije – to je najvažnije.

Razlika u upotrebi i imenice i glagola *odgovor/odgovoriti* (Sr 954, Hr 329, Bs 178) velikim dijelom nastaje zbog toga što se u Hr koristi drugi glagol: ali ne *odgovorih* tako nego upitah – ali mu to nisam *priznao*, nego upitah, *odgovori* starac – *odvрати* starac, *odgovorih* nekako prenaplašeno – *uzviknuh* s pretjerivanjem, „Sa druge strane reke“, *odgovorih* – „S druge strane rijeke“, *rekla sam*, *odgovori* pesnik – *odazvao* se napržica-pjesnik, *odgovori* stranac – *odazvao se* neznanac, *odgovori* stranac – *tvrdio se usprotivio* stranac, *odgovori* sa klupe horovođa – *upleo se* regent na klupi, *odgovori* portir crveneći – *govorio je*, crveneći, portir, zlobno i glasno *odgovori* Ivan – glasno i zlobno *rekao je* Ivan. Prema relativnim vrijednostima redosljed u upotrebi lekseme *odgovor/odgovoriti* izgleda ovako: BS 0,0347%, Hr 0,0238%, Sr 0,0697%. U parnim korelacijama dolazi do sljedećeg stepena rastojanja: Hr-Sr 0,0459%, Bs-Sr 0,035%, Bs-Hr 0,0109%. Srednja vrijednost tročlanog odnosa iznosi 0,0427%.

Primjetna je razlika u upotrebi glagola *imati* (Hr 1.584: Sr 1.671), posebno oblika *imao* (Hr 307, Sr 350) i *imam* (82 : 116). Što se tiče glagola *kazati* (651 : 866), nepodudarnost dolazi najviše do izražaja kod oblika *kaže* (260 : 353), koji daje gotovo polovinu svih primjera. Prijedlog *posle/poslije* je češći u Sr (Hr 431 : Sr 877), s tim što ekavski oblik (razumljivo) preovladava u Sr: 862 : 15, ali se on susreće i u Bs (157: 5) i Hr (427 : 4). Odrična zamenica *niko/nitko* je frekventnija u Sr (Hr

537, Sr 563), pri čemu u Hr na prvom mjesto stoji oblik *nitko* (327 primjera od 537), koji samo jednom dolazi u Bs i nijednom u Sr. Razliku ispoljavaju i riječi *stvar* (Hr 510 : Sr 898), *ponovo* (Hr 92 : Sr 669), *pored* (Hr 154 : Sr 461). Priloga *sad/a* više ima u Sr, a varijanta *sada* dominira u sva tri jezika (Hr *sada* 749 – *sad* 433, Sr *sada* 952 – *sad* 278, Bs *sada* 224 – *sad* 212). Više srpskih primjera nalazimo za riječi sa korijenom **slik-** (imenica *slika* i glagol *slikati*): Hr 570 – Sr 1236 – Bs 414. Tu razliku posebno potenciraju najfrekventniji oblici *sliku* (Hr 165 : Sr 329), *slika* (Hr 152 : Sr 306), *slike* (Hr 124 : Sr 328).

4. Dosta ima slučajeva u kojima Hr sadrži više primjera nego Sr. Najveću distancu između Hr i Sr pravi glagol *biti/jesam* (Hr 81.587, Sr 75.428, Bs 27.729). U Bs upotreba *biti/jesam* je bliža Sr nego Hr, jer je odnos relativnih vrijednosti sljedeći: Bs 5,4204%, Sr 5,5355%, Hr 5,9135%, što znači da se u Hr više koristi ovaj glagol i u odnosu na Bs. Relativno rastojanje je između Bs i Sr 0,1151%, između Bs i Hr 0,4931%, a između Hr i Sr 0,378%. Prosječan odnos triju jezika iznosi 5,6231, i ta je cifra najveća u Gralis-Korpusu. Do izraženije upotrebe u Hr (81.879 : 75.712) dolazi zbog šire zastupljenosti u Hr oblika *je* (42.227 : 36.797), *su* (13.142 : 12.235), *sam* (6.796 : 6.5473) i *jest* (323 : 245). Jedan od razloga je pojačana učestalost u Sr aorista, koji u Hr kao ekvivalent često ima perfekat. To potvrđuje i podatak da se u Sr 1. lice aorista tipa *rekoh*, *uđoh*, *izađoh*, *htjedoh*, *stigoh* susreće u 574 slučajeva, a u Hr u 279. Slična je situacija i sa oblicima tipa *nestadoše*, *postadoše*, *rekoše*, *iziđoše*, *nađoše*, *ostadoše*, *stigoše* (odnos je 408 : 168). U sljedećim primjerima u Hr se pojavljuje perfekt, a u Sr aorist: *artist je došao* do šaptaonice i protrljao ruke – *glumac priđe* šaptačnici i počeo da trlja ruke, *knjigovođa je došao* do sekretarske sobe – *knjigovođa stiže* do sekretarijata, *sada je došao* red na Ivana da vikne – *povika* ovoga puta Ivan, *kad je došao* do iskrcavanja kod Frejusa – *kad stiže* do bitke kod Frežisa, *nesvjesno je došao* do lomače Kamenodvorskoga – i sam ne primećujući, *on priđe* lomači Kamenodvorskog, *kad sam tek ušao* u grad – *kad uđoh* u grad, *kad sam tek došao* – *kada tek stigoh*, *sustigao sam* ga na sedmom, osmom koraku – *stigoh* ga dok je još bio na sedmom-osmom koraku, kasnije *sam se našla* u sobi s ugrađenim ormarom – *zatim se nađoh* u sobi s plakatom, *trebalo sam biti* dio neke priče, *ali sam iz nje ispao* – *trebalo je da budem* deo jedne priče, *ali ispadoh* iz nje, *eto zbog čega ni sam ne znam* s koje *sam* stranice *ispao* – *zbog toga ni ja ne znam* s koje stranice *ispadoh*, *sjeo sam* te joj pri svjetlosti svijee napisao odgovor – *sedoh* i napisah joj odgovor pod svetlošću sveće, *izišao sam* na ulicu – *izađoh* na ulicu, *zašutio sam* i *izišao* van – *zaćutah* i *izađoh*, *sišao sam* niz zaleđene stepenice bez žurbe – *siđoh* bez žurbe niz zaleđeno stepenište, „ne“, *kazao sam* – „ne“, *rekoh*, *rada sam ostala* sama – *kad ostadoh* sama, *rekla sam* Orhanu – Orhanu *rekoh*, *odjenuo sam* još jednu vunenu košulju – *obukoh* još jednu vunenu potkošulju, *prije nego što sam došao* ovamo – *pre no što dođoh* ovamo, još nisam sreo nekoga tko bi svoga glupavog kupca upozorio – još ne *sretoh* nekog ko bi nepromišljenu mušteriju upozorio, *jednom sam izišao* iz Istambula – *jednom prilikom*

izađoh van Istambula, *odveo sam* je i *polegao* u krevet – *odvedoh* je i *smestih* da legne u krevet.

Veznik *i* ima veću frekvenciju u Hr (Hr 43.449, Sr 41.187, Bs 14.851) zbog toga što se u Sr zamjenjuje drugim veznikom pa nastaju parovi tipa **(1)** *i* – *te*: oni imaju široke ravne zube *i* lako grizu – oni imaju široke ravne zube, *te* lako grizu, **(2)** *i* – *pa*: *i* ako je riječ o zločincu, sve će se objasniti vrlo brzo – *pa* ako se radi o zločincu, sve će se vrlo brzo razjasniti, *i* ja vam evo javljam – *pa* vas sada izveštavam, konačno mi je dojadio *i* ja sam ga izravno pitao – na kraju mi je sasvim dojadio, *pa* sam ga otvoreno upitao, **(3)** *pa i* – *a*: *pa i ja* sam preksinoć dokazivao Ivanu – *a* ja sam, još koliko pretprošle noći, dokazivao Ivanu, **(4)** *i* – *a*: činjenica definitivno će ostati urezana u našu povijest *i* mi ćemo biti njezini svjedoci – činjenica će definitivno ostati urezana u našoj istoriji, *a* mi ćemo biti njeni svedoci, zbog toga se *i* ja osjećam kao netko koga se vlastiti otac odrekao – *a* ja se osećam poput nekoga koga se rođeni otac sa stidom i žaljenjem seća, pjesme koje sam pisao loše su pjesme *i* ja sam to sada shvatio – stihovi koje sam pisao su loši, *a* to sam tek sada shvatio, bila je vrlo uporna *i ja* sam joj obećao – bila je veoma uporna, *a* ja sam joj obećao, sjednica nije održana *i* ja stanujem u vašem stanu – sastanak nije održan, *a* ja živim u vašem stanu, **(4)** *i* – *a i*: *i* ja ću s vama za društvo – *a i* ja ću sa vama, društva radi, **(5)** *i stoga što* – *zato*: možda je djeca *i* neće uvijek poslušati *i stoga što* jednoga dana zna pretjerati u strogosti – možda je deca neće uvek poslušati *zato što* može da se desi da jednog dana preteruje u strogosti, **(6)** *već i zato* – *već stoga*: ne samo kako bi zaštitile tijelo od hladnoće, *već i zato* što površina obrasla perjem umnogome olakšava let – ne samo radi zaštite tela od hladnoće, *već stoga* što površina obrasla perjem umnogome olakšava let, **(7)** *nego i stoga* – *već zato*: ne samo zato što će umrijeti *nego i stoga* što nikada nije upoznao sreću – ne samo zato što će umreti, *već zato* što nikakvu sreću doživio nije, **(8)** *i onda* – *tada*: *i onda* neće biti ni mučnine – *tada* neće biti muke. Postoje slučajevi **(9)** kada do nepodudarnosti dolazi zbog strukturiranja različite konstrukcije: mnogi se Blizanci više puta žene, *možda i stoga* što se prerano ožene ne sačekavši prvu zrelost – mnogi Blizanci se više puta žene, *mada do toga* najverovatnije dolazi zato što se prerano žene a ne čekaju da budu zreli, plač moje žene pogađao me u srce *te i* ja počeh plakati – plač moje žene duboko me je pogađao. Ponekad se u Sr **(10)** neutrališe ponavljanje dva-ju veznika *i*: benzini se mogu podijeliti u više vrsta: na benzin za automobilske i avionske motore *i* tehničke benzine – benzini se mogu podeliti u više vrsta: za automobilske motore, avionske motore i tehničke benzine. U nizu srpskih primjera **(11)** veznik *i* se izostavlja uz riječi tipa *tim(e)*, *sad(a)*, *na*, *da*, *kao*, *kada*, *ako*, *zato*, *mi*, *ja* i sl.: pomislih *i* time dozvah najmilije *i* najuzvišenije slike svog unutarnjeg života – pomislih, prizivajući time najvoljenije, dojmio vas se *i time* što bi svoje ime radije vidio na popisu viših krugova – impresionirao vas je *time* što bi on radije svoje ime video na spisku viših krugova, moj duh se mučio u zatvoru četiri i pol sata *i sada* ga puštam u šetnju – moj duh se u zatvoru mučio četiri i po časa, *sad* ga

puštam da prošeta, no, *i sada* bih ti htjela ipak pokazati da se ne moraš tako naprezati – pa zato bih želela da ti pokažem da nije trebalo da se naprežeš, može se opipati *i na* gornjoj strani stopala – on se može opipati *na* gornjoj strani stopala, odavno je odlučeno da linija koja prolazi kroz Greenwich *i da* se obilježava nulom – odavno je odlučeno da linija koja prolazi kroz Grinič koja se obeležava sa 0, on je isti *kao i* alat koji se danas upotrebljava – on je isti *kao* alat koji se i danas još uvek upotrebljava, rakovi se na isti način ponašaju *i kada* se radi o velikodušnosti *i davanju* – oni se ponašaju na isti način *kada* se radi o velikodušnosti *i davanju*, čak *i ako* kreneš lijevo – *ako* kreneš desno, *i ja* gledam *i vidim*, *i zato* sam tužan – a *ja* gledam *i vidim*, *zato* sam tužan, on ima neke odbojnosti ali zar ih *i mi* nemamo – on ima neke idiosinkrazije, ali zar svi *mi* nemamo, iznenađivali su one koji, kao *i ja*, dođu izdaleka – lako zbune nekoga ko, kao *ja*, dolazi izdaleka, imam li *i ja* neki stil – imam li *ja stil*, zar *i ja* ne otpadam –zar *ja* ne otpadam, *i ja* sam ih jedva uspio skupiti – jedva *sam* uspevao da ih pokupim, tako *i ja*: dolazim *ja* u trgovinu *i* nosim trideset praznih flaša – evo *ja*: dolazim u prodavnicu, donosim trideset praznih flaša, bio sam *i ja* spreman – bio *sam* takođe spreman. Prema relativnim vrijednostima veznik *i* je najčešći u Hr (3,138%), nešto je slabije korišten u Sr (3,0113%), a najmanje u Bs (2,8947%). Najveća distanca postoji između Bs i Hr (0,2433%), a najmanja između Bs i Sr (0,1166%). Srednju poziciju zauzima par HR-Sr (0,1267%). Vrijednosti relativnog odnosa između triju jezika iznosi 3,0147, što je, poslije *biti/jesam*, najveća zabilježena cifra u Gralis-Korpusu.

Glagol *ht/j/eti* je manje zastupljen u Sr (Hr 8.224, Sr 6.397). Osnovni razlog leži na ortografskom planu *i* tiče se futura I, koji je u Hr analitički oblik (*pisat ću*), a u Sr sintetički (*pisaću*) pa su stoga oblici *ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će* češći u prvom jeziku (npr. *će* u Hr 5.416, u Sr 4.436, *ću* 834 : 605, *ćete* 813 : 420, *ćemo* 335 : 235). U Hr našli smo ukupno 1.856 analitičkih futurskih oblika. Ako se ova cifra oduzme od ukupnog broja 8.224, dobiće se brojka od 6.267, koja je gotovo podudarna sa brojkom 6.397 u Sr. Npr.: *iscurit će sok – iscureće sok, osjetit ćemo* veoma snažnu žed – *osetićemo* veoma jaku žed, *odmorit će se* tako – *odmoriće se* na taj način, *pokušat ćemo* vam objasniti – *pokušaćemo* da vam objasnimo, *bit će* vam teže – *biće* vam teže, *pomicat će se* *i* odgovarajuće dlačice – *pomeraće se* *i* odgovarajuće dlačice, *uhvatit će* nas vrtoglavica – *uhvatiće* nas vrtoglavica, *vidjet ćete* samo jednu boju – *videćete* samo jednu boju, *počet će* lučiti – *počeće* da luče, *nastojat ćete* se prisjetiti – *nastojaćete* da se prisetite. U prepoziciji u oba jezika dolazi kraći oblik, recimo: *bit ćemo* zadovoljni – *mi ćemo biti* zadovoljni, *primjetit ćemo* ga vrlo brzo – *onda ćemo ga* *primetiti* vrlo brzo, taj test *će* možda riješiti *i* djeca – taj test *će* možda rešiti *i* deca, list *će* upiti sve probavljive sastojke – list *će* upiti sve svarljive sastojke. Kao što smo rekli, razliku u upotrebi glagola *ht/j/eti* uglavnom izazivaju enklitički oblici *ću, ćeš, će, ćemo, ćete, te*. Ostali likovi imaju prilično harmoničan odnos: *hoće – hoće* (106 : 103), *hoćeš* (47 : 61), *hoćete* (43 : 67). Razumljivo je da je ijekavko-ekavska korelacija disharmonična: *htio* se u Hr pojavlju-

je u 233 puta, a u Sr samo jednom, *htjeti* u Hr 17 puta, u Sr 4 puta. Ostali ijekavski oblici dolaze isključivo u Hr: *htjela* (64), *htjeli* (41), *htjele* (1). Od ekavskih oblika jedino *hteo* nalazimo u Hr, i to četiri puta (u Sr 182). U Sr se pojavljuju samo ekavski likovi *htela* (35), *hteti* (6), *htele* (1). Prema relativnim pokazateljima ovaj glagol je najučestaliji u Hr (0,594%), dok Sr i Bs imaju dosta blizak odnos (Sr 0,4677%, Bs 0,4493%). Najmanja razlika zapaža se između Bs i Sr (0,0184%), a najveća između Bs i Hr (0,1447%). Distanca između Hr i Sr iznosi 0,123%. Prosječan odnos između triju jezika glasi 0,5037%.

Do razlike između Hr i Sr u upotrebi veznika/priloga *kako* od 1.280 primjera (Hr 4.121, Sr 2.841, Bs 1.492) dolazi zbog toga što se u Sr često pojavljuju kao ekvivalenti drugi veznici, prilozi ili izrazi pa nastaju parovi **(1)** *kako* + potencijal (kondicional) od glagola *biti* – *da* + potencijal (kondicional) od glagola *biti*: osjeća potrebu da pojede bilo što *kako bi* se zasitio – oseća potrebu da pojede bilo šta *da bi* se zasitio, kada navečer legnete u krevet i zatvorite oči *kako biste* zaspali – kada uveče legnete u krevet i zatvarate oči *da biste* zaspali, ovi mišići su zategnuti *kako bi* nam oči bile zatvorene – ovi mišići su zategnuti *da bi* nam oči bile zatvorene, uvijek trudimo pronaći psa *kako bismo* ga odveli na pregled – uvek nastojimo da pronađemo psa *da bismo* ga odveli na pregled, da je potrebna neka povreda ili neravna površina *kako bi* započelo zgrušavanje – da je potrebna neka povreda ili neravna površina *da bi* započelo zgrušavanje, transfuzija se krvi vrši *kako bi* se nadoknadio gubitak krvi – transfuzija krvi se vrši *da bi* se nadoknadio gubitak krvi, **(2)** *kako* – *pošto*: međutim, *kako* je dublji, nema toliku pokretljivost – međutim, *pošto* je dublji, nema toliku pokretljivost, **(3)** *kako* – *zato*: možda sinusi, ispunjeni zrakom, postoje samo *kako bi* lubanja bila lakša – možda sinusi ispunjeni vazduhom postoje samo *zato da bi* lobanja bila lakša, **(4)** *kako* + potencijal (kondicional) od glagola *biti* – *za*: da je tijelu potreban odmor *kako bi* obnovilo tjelesnu energiju . – da je telu potreban odmor *za* obnavljanje telesne energije, **(5)** *kako* – *na koji način*: još nije jasno *kako* se događa to čudesno slaganje – još nije utvrđeno *na koji način* se odigrava to čudesno slaganje. Kada su u pitanju relativni pokazatelji, Bs i Sr imaju približne vrijednosti (0,2908% : 0,2976%), a Sr manje (0,2077%). U parovima Bs-Sr i Hr-Sr zapaža se približna distanca (0,0831% : 0,0899%), a u paru Bs-Hr ona je manja (0,0068%). Tročlani saodnos (Bs-Hr-Sr) daje srednju vrijednost od 0,2654%.

Češća je upotreba u Hr posesivne zamjenice *njegov* (4.393 : 2.805), pri čemu je razlika naročito vidljiva kod oblika *njegova* (695 : 393), *njegove* (497 : 453) i *njegovu* (483 : 261). Likovi *njezin*, *njezina*, *njezino*... susreću se gotovo isključivo u Hr (1127 : 1). U kompletnoj paradigmi oblik *njezina* nalazi se u Hr na 5. mjestu (*njegova* 695, *njegov* 521, *njegove* 497, *njegovu* 483, *njezina* 277, *njezine* 205, *njezinu* 203, *njezino* 135, *njezinim* 103, *njezinih* 74, *njezinoj* 59, *njezinom* 34, *njezini* 31, *njezinog* 3, *njezinima* 1, *njezinoga* 1, *njezinome* 1). U Bs se takođe pojavljuje zamjenica *njezin*, ali po učestalosti njeni oblici zauzimaju donji dio tabele (*njezina* 24, *njezine* 20, *njezinu* 12, *njezino* 10, *njezinih* 10, *njezinim* 9, *njezinoj* 6, *njezinom*

5, *njezinog* 2, *njezini* 1, *njezinome* 1). U Sr postoji samo jedan primjer: *njezine*. Analiza relativnih vrijednosti pokazuje da Hr ima najviše pojava (0,3223%), slijedi Sr (0,2793%) i Bs (0,2733%). Po stepenu distance na prvom mjestu dolazi par Bs-Hr (0,049%), slijedi Hr-Sr (0,043%) i Bs-Sr (0,006%). Prosječna korelacija između triju jezika glasi 0,2916%.

Specifičnost u upotrebi ispoljava zamjenica/veznik *što/šta* se u tom smislu što je prvi oblik u Hr frekventniji u odnosu na Sr u upitnim iskazima tipa *Šta/Što* radiš? i zavisnim rečenicama sa *koji/što* (...učenik, *koji* čita... – ... učenik, *što* čita... U Sr i Bs *šta/što* se nalaze na 16. poziciji (7.285 : 2.338), a u Hr na 17 (6.951). Odnos *šta* i *što* u Hr je 294 : 6.823, a u Sr 5.797 : 1.488. U Bs je upotreba *što* takođe veća nego *šta* (2.052 : 286). U paru *što* – *šta* imamo sljedeće srpsko-hrvatske korelacije: da vidimo *što* neke glavne žlijezde i hormoni rade u ljudskom organizmu – vidimo ukratko *šta* neke glavne žlezde i hormoni rade u ljudskom organizmu, kada smo žedni i nemamo *što* piti – kada smo žedni i nemamo *šta* da popijemo, mogu gledati olovku i ne znati *što* je to – mogu da gledaju olovku, a da ne znaju *šta* je to, ne znamo *što* se s nama doista događalo – ne znamo *šta* se s nama stvarno događalo, ali, što smo još radili – ali *šta* smo još radi, *što* se događalo s našim tijelom – *šta* se događalo s našim telom, *što* smo jeli prije spavanja – *šta* smo jeli pre spavanja, *što* ćete prvo reći – *šta* ćete kao prvo ispričati. Nepodudarnost dolazi velikim dijelom zato što se u Hr upotrebljava relativni veznik *što*, a u Sr *koji*: nedostatak vitamina A dovodi do promjena u očima, a ponekad i do oštećenja rožnice, *što* izaziva sljepoću – nedostatak vitamina A dovodi do promena u oku, a ponekad i do oštećenja rožnjače *koje* izaziva slepilo, kada dođe do oštećenja mozga, najmanje je važno *što* je uzrok moždanog udara – kada dođe do oštećenja mozga, najmanje je važno *koji* je uzrok moždane kapi, mnogi pogrešno smatraju da je sve *što* činimo, rezultat naše volje – mnogi pogrešno smatraju da je svaka radnja *koju* vršimo rezultat naše volje, onaj dio lišaja koji se sastoji od gljiva koristi hranu *što* ju stvaraju alge – onaj deo lišaja koji se sastoji od gljiva koristi hranu *koju* stvaraju alge, one upotrebljavaju vodu *što* ju upijaju gljive – one upotrebljavaju vodu *koju* upijaju gljive, hrana *što* ju je drvo nagomilalo u lišću počinje prelaziti u grane i stablo – hrana *koju* je drvo nagomilalo u lišću počinje da prelazi u grane i stablo, čuperci *što* ih vidimo na vrhovima trava jesu cvjetovi – čuperci *koje* vidimo na vrhovima trava su cvetovi, može se reći da se nevolje i patnje *što* ih donosi mogu usporediti s djelovanjem neke osvajačke vojske – može se reći da se nevolje i patnje *koje* donosi mogu uporediti sa efektima neke osvajačke vojske, ona tako odbacuje prljavštinu *što* ju je skupila tko zna gdje – ona na taj način odbacuje prljavštinu *koju* je sakupila ko zna gde, med *što* su ga pčele unijele u saće – med *koji* su pčele unele u saće, mlade se matice bumbara uvuku duboko u rupe u pijesku, *što* su ih prethodno same iskopale – mlade matice bumbara uvuku se duboko u rupe u pesku *koje* su prethodno same iskopale, prekriveni su naslagama *što* ih nazivamo plaštevima – pokriveni su oblogama *koje* nazivamo plaštevima, ljuštore puževa stvorene su s pomoću sekreta *što* ga

izlučuju puževi – ljušture puževa stvorene su pomoću sekreta *koji* luče puževi, štete *što* ih tada prouzroče – štete *koje* tada prouzrokuju, zračno prijevozno sredstvo *što* ga nosi vjetar – vazdušno prevozno sredstvo *koje* nosi vetar, podrijetlo je toga plesa u vjerovanju *što* su ga ljudi imali o otrovnim paucima – poreklo je te igre u verovanju *koje* su ljudi imali o otrovnim paucima, *što* se događa u tijelu – *šta* se dešava u telu, *što* se pri tom broji, a *što* opipava – *šta* se pri tom broji, a *šta* opipava. Postoje i druge kombinacije u obliku para: (1) *što* – *da*: potpuno prirodno *što* vas drže luđakom – sasvim je prirodno *da* vas smatraju ludim, (2) *što* – *zašto*: mnogi su razlozi *što* sisavci imaju dlake – mnogobrojni su razlozi *zašto* sisari imaju dlake, (3) *nakon što* – *pošto*: on ostaje u krvi još određeno vrijeme *nakon što* je toksin nestao – on ostaje u krvi još izvesno vreme *pošto* je toksin nestao, počinje nekoliko dana *nakon što* klice uđu u tijelo – počinje nekoliko dana *pošto* klice dospeju u telo, *nakon što* je utvrđeno – *pošto* je utvrđeno, *nakon što* je iz gnijezda izdvojila samo mekani materijal – *pošto* je iz gnezda izdvojila samo mek materijal, *nakon što* je vidio ugovor – *pošto* je ugovor pokazan, (4) *nakon što* – *kad(a)*: *nakon što* su ispisali o Ivanu cijelu stranu – *kad* su ispisali čitavu stranicu, *nakon što* je pojeo i popio sve *što* su mu ponudili – *kada* je pojeo i popio sve *što* mu je bilo ponuđeno, (5) *nakon što* – *nakon*: četiri mjeseca *nakon što* sam Kari poslao pismo – *da* se Crni vratio u Istanbul četiri meseca *nakon* mog pisma, (6) *nakon što* – glagolski prilog: *nakon što* je odahnuo na stepeništu – *došavši do daha* na odmorištu, (7) *nego što* – *nego da*: bit će vam se teže prisjetiti obrađene teme, *nego što* bi vam bilo u slučaju da je spomenuo temu – biće vam teže da se prisetite obrađivane teme, *nego da* je pomenuo temu, (8) *nego što* – *nego kad*: ali se manje znojimo po dlanovima i tabanima, *nego što* je to slučaj dok smo budni – znojenje je manje na dlanovima i na tabanima *nego kad* smo budni, (9) *zato što* – *jer*: uspjeh vam neću poželjeti *zato što* u taj uspjeh ne vjerujem – neću vam poželeti uspeha, *jer* u taj uspeh ni najmanje ne verujem, (10) *kao što* – *kao*: *kao što* je kod mnogih životinjskih vrsta – *kao* u mnogih životinjskih vrsta, (11) *to što* – *to da*: još je čudnije *to što* će se uskoro početi kretati u širokom krugu – još je čudnije *to da* će uskoro početi da se kreću u širokom krugu, (12) *osim što* – *pored*: djeci je potrebno mnogo više energije jer ona, *osim što* rade, još i rastu – deci je potrebno mnogo više energije, jer ona *pored* rada još i rastu, (13) *prije nego što* – *a da*: strah me je da ću umrijeti *prije nego što* dovršim knjigu – ono čega se bojim jeste da umrem *a da* ne završim knjigu. Postoje slučajevi (14) kada razlika ima frazeološki karakter: *što god* vi rekli – *hteli* vi *to* ili *ne*. Kada su u pitanju relativne vrijednosti, saodnos je sljedeći: Bs 0,4914% – Hr 0,5597 – Sr 0,5883%. Najveća distanca dolazi u paru Bs-Sr (0,0969%), a najmanja u Hr-Sr (0,0286%), dok Bs-Hr zauzima srednju poziciju (0,0683). U trouglu Bs-Hr-Sr prosječna vrijednost iznosi 0,5465%.

U korpusu se zapaža šira upotreba prijedloga *o* u Hr nego u Sr (3.405 : 2.912). Osnovni razlog leži u tome što se imenica *ovisnost*, glagol *ovisiti*, pridjev *ovisan*, prilog *ovisno* (uz koje dolazi prijedlog *o*) susreću mnogo češće u Hr (156 : 3), dok

se u Sr pojavljuje *zavisnost*, *zavisiti*, *zavisan*, *zavisno* (uz koje dolazi prijedlog *od*). Up. (1) *ovisnost*: povećanje ovisnosti *o* uvozu energije – povećanje zavisnosti *od* uvoza energije, smanjiti ovisnost zemalja EU *o* ruskim isporukama – smanjiti zavisnost zemalja EU *od* ruskih isporuka, smanjenje energetske *ovisnosti o* Rusiji – smanjenje energetske *zavisnosti od* Rusije, (2) *ovisiti*: brzina rasta *ovisi i o* godišnjim dobima – brzina rasta *zavisi i od* godišnjih doba, *o* čemu *ovisi* čovječja boja kože – *od* čega *zavisi* boja kože, boja ljudske kože *ovisi o* trima obojenim tvarima – boja ljudske kože *zavisi od* tri obojene materije, puls *ovisi o* grčenju srca – puls *zavisi od* grčenja srca, ona *ovisi o* suncu – ona *zavisi od* sunca, (3) *ovisan*: koji je bio *ovisan o* njemu – koji je *zavisi od* njega, zračne mase donjih atmosferskih slojeva imaju temperature i stupnjeve vlage *ovisne o* površinama ispod njih – Vazdušne mase donjih atmosferskih slojeva imaju temperature i stepene vlažnosti koji *zavise od* površina ispod njih, (4) *ovisno*: *ovisno o* tomu kako se broje – *zavisno od* toga kako se broje, to događa *ovisno o* predmetu – to se zbiva *zavisno od* predmeta. Odnos relativnih vrijednosti ovoga prijedloga izgleda ovako: Bs 0,292%, Hr 0,2459%, Sr 0,2114%. Najveće rastojanje zapažamo između Bs i Sr (0,0806%), najmanje između Hr i Sr (0,0345%), dok srednju poziciju zauzima par Bs-Hr (0,0461%). Prosječna distanca između tri jezika iznosi 0,2498%.

Najveći broj hrvatskih primjera imenice/prijedloga *oko* (Hr 2.532, Sr 2.466, Bs 733) dolazi u obliku nominativa množine *oči* (Hr 757, Sr 704). Prema količini riječi u korpusu ova leksema daje sljedeći saodnos: Hr 0,1829%, Sr 0,1803, Bs 0,1429%. Na osnovu veličine distance dobija se sljedeći raspored: Bs-Hr 0,04%, Bs-Sr 0,0374%, Hr-Sr 0,0026%. Srednja vrijednost Bs, Hr i Sr glasi 0,1687%. U Sr se ponekad kao ekvivalent upotrebljava (a) druga riječ, recimo (1) *suza* – to je natjeralo još više suza na *oči* – to je ubrzalo suze, nagnati suze na *oči* – dovedu do *suza*, osjetio sam stid zbog *suza* koje su mi neočekivano *udarile na oči* – ja se postideo zbog *suza* koje su mi nekako krajnje neočekivano potekle, detalji koji su nam tjerali suze na *oči* – najčudesnije lepote i suptilnosti koje ganu do *suza*, jesam li i ja želio zgrabiti bodež i iskopati mu *oči* – da li bih želeo da pre nego što *oslepim*, nagonili suze na *oči* – dovodili *do suza*, (2) *pogled* – nije mogao odvojiti *oči* – *pogled* uopšte nije mogao da odvoji, (3) *glava* – digao je *oči* sa stalka – podiže *glavu* sa svog stalka itd. Do nepodudarnosti dolazi u spojevima (frazemima) tipa *nasitio sam oči* promatrajući prizor – pošto sam se *sit nagledao* slike berberina, *sklopio bi oči* od sreće – od sreće *bi zažmurio*, *zatvorih oči* – *zažmurio* sam, a trenutak smo se *pogledali oči u oči* – na trenutak su nam se *pogledi sreli*, veliki iluminatori čije *su oči već bile zgasnule* od prekomjerna rada – od rada *oslepeli* veliki minijaturisti. U nekim slučajevima pojavljuje se drugi padež: *oči* sokolove – *očiju* sokolovih, nemirne *oči* – *očima* što su mi slale znake, dok mu umorne *oči* ne bi počele bolno suziti – sve dok mu iz umornih *očiju* ne bi potekle gorke suze, pred *oči* mi je iskrsnuo prizor – pred *očima* mi se ukazalo, na *oči* mi navriješe suze – u *očima* mi se pojavise suze i sl., pri čemu se češće javljaju u Hr oblici *očima* (435 : 379) i *očiju* (203 :

190). U Sr zapažamo i slučajeve kada umjesto oblika množine stoji oblik jednine: ne bih susreo Šekurine *oči* – ne bih susreo sa Šekurinim *okom*, kad su mi se *oči* privikle na tamu – kad mi se *oko* priviklo, moje su *oči* spontano pronašle nešto – moje *oko* je samo od sebe hitro pronašlo. U dva slučaja pojavljuje se u Sr oblik *oke* (ako te svoje lijepe *oči* budeš držala širom otvorene – ako te svoje lepe *oke* otvoriš četvore), a takođe deminutiv *okice* (mile *oči* – slatke *okice*, imao *oči* lijepe kao u djeteta – čije su *okice* i dalje bile lepe kao dečje).

Do razlike u upotrebi riječi *godina* (Hr 2.177, Sr 2.132, Bs 893) dolazi zbog toga što se u Sr ta leksema više izostavlja u datumu. Up.: između 1865. i 1875. *godine* – između 1865. i 1875, koji se dogodio 1877. *godine* – koji se desio 1877, iz Antyverpena, 1570. *godine* – iz Antverpena, 1570, na kraju je, 1912. *godine*, uspio proizvesti tanak film – na kraju, 1912, uspeo je da proizvede tanak film, u proučavanju elektriciteta veći napredak nije učinjen sve do 1672. *godine* – u proučavanju elektriciteta veći napredak nije učinjen sve do 1672. Analizi raelativnih vrijednosti pokazuje da se *godina* najviše pojavljuje u Bs (0,1741%), slijedi Hr (0,1572%) i Sr 0,1559%. Najveće relativno rastojanje u paru jezika pokazuje Bs-Sr (0,0182%), najmanje Bs-Hr (0,0169%), dok se u sredini nalazi Hr-Sr (0,0013%). Prosječna međujezička korelacija iznosi 0,1624%.

Primjetna je nepodudarnost u korišćenju glagola *upitati* (Hr 554, Sr 165, Bs 136), jer se Hr i Sr razilaze u 389 slučajeva. Razlog leži u tome što glagolu *upitati* u Sr ponekad odgovara *zapitati*: sigurno ste se ponekad *upitali* – sigurno ste se ponekad *zapitali*. Često se u Sr pojavljuje glagol drugog korijena: (1) *reći*: *upitao* je uzbuđeno – *rekao* je oduševljeno, *upitao* je djed – deka je *kazao*, zatim me *upitao* – zatim *reče*, „Majko, zašto si obukla taj crveni jelek?“ *upita* me Ševket – „Mama, što si obukla taj crveni jelek“, *bio* je to Ševket, (2) *povikati*: „Gdje ste bili?“ *upitala* sam djecu kad su se vratila. – „Gde se vi dedoste“, *povikah* kad se dečaci vratiše, (3) *prošaputati*: šapatom *upita* majstor – *prošaputao* je majstor, *upitao* sam s uživanjem – *rekoh* s uživanjem. U nekim slučajevima umjesto svršenog glagola *upitati* dolazi nesvršeni *pitati*: možda je htio još nešto *upitati* – verovatno je hteo da *pita* još, da ga *upitam* – da ga *pitam*, *upitamo* se zašto smo te riječi izrekli s takvom nevjericom – da posle sami sebe *pitamo*, upitao je Ševket – *pitao* je Ševket, na stepenicama je Hajrija *upitala* – kraj stepeništa se Hajrije *pitala*, nisam to zbog straha čak ni *upitao* – od straha, to čak nisam ni mogao da *pitam*, *upitao* je mnogo kasnije – *pitao* je dosta kasnije. Postoje primjeri kada se u Sr javlja glagolsko-imenski spoj: još jednom *sam upitao* – ponovo mu *postavih* isto *pitanje*. Ponekad je ovaj glagol potpuno izostavljen u Sr: „Gdje je Hasan?“ *upitala* sam – „Gde je Hasan?“ Glagol *upitati* ima najviše relativne vrijednosti u Hr (0,04%), nešto manje u u Bs (0,0265%), a najmanje u Sr (0,0121%). Parna međujezučka distanca izgleda ovako: Hr-Sr 0,0279%, Bs-Sr 0,0144%, Bs-Hr 0,0135%. Prosječno razlika između triju jezika isnosi 0,0262%.

Distanca između hrvatske i srpske upotrebe glagola *doći* iznosi 115 primjera (Hr 827, Sr 712, Bs 299). Do nje dolazi zbog toga što se u nizu slučajeva u Sr kori-

sti drugi glagol – (1) *dostići*: kada je civilizacija *došla* do određenog stupnja spoznaje – kada je civilizacija *dostigla* određeni stepen saznanja, (2) *načiniti*: Isaac Newton je *došao* do sljedećeg velikog otkrića o gravitaciji – Isak Njutn je *načinio* sledeće veliko otkriće o gravitaciji, (3) *učiniti*: u vezi s magnetizmom je *došlo* do novih otkrića – u vezi s magnetizmom *učinjena* su nova otkrića, (4) *dospeti*: kako su ti kipovi *došli* na otok – kako su ti kipovi *dospeli* na ostrvo, (4) *dozvati*: *doći* pameti – *dozvati* pameti, (5) *ukazati se*: tada mi iznenada *dođe* ova čudna misao – odjednom mi se *ukaže* ova čudna pomisao, (6) *dobro doći* – *prijati*: preseljenje na drugi kat će *dobro doći* – odlazak na drugi sprat *prija*, (7) *biti*: jučer su *došli* k meni – juče su *bili* kod mene, (8) *doći s sebi* – *sabrati se*: nadajući se da ću *doći* k sebi – verovala sam da ću *se sabrati*, (9) *doći* u glavu – *dunuti* u glavu, ponekad mi najednom *dođe* na pamet takva blesava i čudna misao – ponekad mi u glavu *dunu* takve glupave i neobične primisli, (10) *doći do spoznaje* – *izvesti zaključak*: čim naš razum *dođe* do gorke spoznaje – istog trena kad naš um *izvede* gorki zaključak. U nekim srpskim primjerima umjesto glagola *doći* stoji glagolska imenica *dolazak*: kada je James I. *došao* na prijestolje – *dolaskom* na presto Džemsa I. Postoje rečenice u kojima se izostavlja ovaj glagol: plovili su na zapad i otkrili Island, zatim su *došli* na Grenland – plovili su na zapad i *otkrili* Island, zatim Grenland, reci Hajriji neka *dođe* k meni – zovi mi Hajrije, da bi *došli* do hrane – na putu do hrane. Glagol *doći* pokazuje sljedeće relativne vrijednosti: Hr 0,0597%, Bs 0,0583%, Sr 0,0521%. Prema veličini razlike u parovima redosljed je ovakav: Hr-Sr 0,0076%, Bs-Sr 0,0062%, Bs-Hr 0,0014%. Prosječan međujezički saodnos je 0,0567%.

Upotreba riječi *vrata*, koja zajedno sa riječju *vrat* iznosi u Hr 1041, Sr 895, Bs 367 (nominativ jednine *vrata* susreće se u Hr 697 puta, a u Sr 614 puta), daje distancu od 146 primjera. Do nje dolazi, prije svega, zbog toga što se u Sr često koristi riječ *kapija*, up.: pažljivo i čvrsto zatvorio sam *vrata* – čvrsto i pažljivo zatvorih *kapiju*, s dvorišnih *vrata* – s dvorišne *kapije*, dvorišna *vrata* otvorila su se sama od sebe – sama od sebe otvorila se ona velika *kapija*, pažljivo osluškuje događa li se što dolje, kod dvorišnih *vrata* – pažljivo osluškuje čuje li se *kapija*, ispred samih dvorišnih *vrata* – tik ispred dvorišne *kapije*, ispred dvorišnih *vrata* – pred *kapijom*, ispred dalekih dvorišnih *vrata* – pokraj udaljene dvorišne *kapije*, kroz dvorišna *vrata* – kroz dvorišnu *kapiju*. Mnogo rjeđe umjesto *vrata* u Sr se javlja druga riječ, recimo *rupa*: nema tih *vrata* koje novac ne bi mogao otključati – nema *rupe* u koju novac nije zašao, rekoh „*vrata*“ – rekoh *rupa*. Postoje primjeri u kojima se u Sr izostavlja leksema *vrata*: netko pokuca na *vrata* – neko *pokuca*, krajičkom sam oka izbrojio pet mračnih *vrata* – krajičkom oka sam bio izbrojao, bilo ih je petora, mislio sam da će da me skine s *vrata* – mislio sam da me već uveliko zaboravlja. U odnosu na ukupan broj riječi u korpusu riječ *vrat(a)* ima sljedeće vrijednosti: Hr 0,0752%, Bs 0,0715%, Sr 0,0654%. Rastojanje između Hr-Sr je veće u odnosu na druge parove i iznosi 0,098%, ono je nešto manje između Bs i Sr (0,0061%) i još manje između Bs i Hr (0,0037%). Srednja međujezička korelacija glasi 0,0707%.

Određenu razliku između Hr i Sr (175 primjera) pravi pridjev *dobar*, *dobra*, *dobro* i prilog/imenica *dobro* (pridjev *dobar* i prilog *dobro* daju ovakav saodnos: Hr 1.233, Sr 1.058, Bs 381). Prema broju riječi u korpusu ova leksema daje sljedeće vrijednosti: Hr 0,0891%, Sr 0,0774%, Bs 0,0773%. Parni saodnosi daju ovakav raspored: Bs-Hr 0,0148%, Zr-Sr 0,0117%, Bs-Sr 0,0031%. Tri jezika imaju prosječan međujezički odnos u visini 0,0803%. Oblika *dobro* ima Hr više nego u Sr (Hr 751, Sr 627, Bs 221, distanca 124). Do ove razlike dolazi zbog toga što se u Sr koriste druge lekseme ili izrazi. To može biti (1) *čvrsto*: *dobro* smo zatvorili vrata – *čvrsto* zatvorismo kapiju, čija sam vrata *dobro* zatvorila – čija sam vrata *čvrsto* zatvorila, toliko je prisebna da može *dobro* upamtiti – dovoljno je pribrana da sebi *čvrsto* utuvi u glavu, (2) *dobrano*: u Istambul se *dobro* zbližio s tetkom – u Istanbulu se *dobrano* zbližio s Tečom, (3) *dosta*: tetak je za svaki od njih *dobro* platio – teča mu je za svaku od njih davao *dosta* novca, ipak je *dobro* zaštićen od napadaja drugih morskih stanovnika – ipak je *dosta* zaštićen od napada drugih morskih stanovnika, (4) *kako valja*: ubacio je lotosov korijen i *dobro* promiješao – dodao je lotor i promešao *kako valja*, (5) *lepo*: *dobro* pitanje – *lepo* pitanje, (6) *pažljivo*: *dobro* poslušaj što ću ti sada kazati – *pažljivo* ćeš saslušati što ću ti sada reći, (7) *potpuno*: nakon što se *dobro* smračilo – pošto se već *potpuno* smračilo, (8) *prilično*: sve dok nisam *dobro* promrzla – sve dok mi nije postalo već *prilično* hladno, (9) *sevap*: učinit će *dobro* – *sevap* će učiniti, (10) *tako*: pribijte se *dobro* uz majku, pa da se *dobro* ugrijemo – ušuškajte se *tako* uz majku pa da se *lepo* ugrejemo, (11) *valjano*: ubacio je u lonac crveni prah i *dobro* promiješao – sipao je u lonac prah od krmeza i *valjano* je promešao, polumjesec *dobro* osvjetljava dvorište – polumesec *valjano* osvjetljava avliju, (12) *čak*: i ja *dobro* znam – znam *čak* i ja, (13) *u redu*: pa *dobro* – *u redu*, no *dobro* – *u redu*. Glagolsko-adverbijalni spojevi su ponekad takođe različiti: (1) *dobro je* – *preporučuje se*: pa je *dobro* povremeno ih pustiti na slobodu u zatvorenoj sobi – pa se *preporučuje* da se povremeno slobodno puste u zatvorenoj sobi, *dobro pristajati* – *pogodovati*: osjećao sam da će njegov strah *dobro pristajati* tekstovima – osećao sam da bi strah mogao *pogodovati* tekstu, (2) *izvanredno dobro* – *izvanredno*: gušteri se *izvanredno dobro* prilagođavaju prirodnim okolnostima – gušteri mogu *izvanredno* da se prilagođavaju prirodnim okolnostima, (3) *jako dobro* – *i te kako*: *jako dobro* znam – *i te kako* znam, (4) *tako dobro* – *tako*: *tako* je *dobro* naslikao da odmah shvatiš – naslikao je *tako* da odmah shvataš. Postoje primjeri sa nultim formalnim ekvivalentom: u svima *dobro* poznatoj priči – u pripovesti, *dobro* naćulite uši – otvorite oči.

Pridjev *crni* čini distancu između Sr i Hr od 56 primjera (Hr 479, Sr 423, Bs 85).⁶ Do nje dolazi zbog različitog izbora riječi, u kome nastaju parovi tipa (1) *crn*

⁶ Ovdje nisu uračunata 39 primjera iz jedne pripovijetke koja se pripremala za unošenje u Sr u vrijeme pisanja ovoga rada.

– *crnkast*: ispuštanje takozvane tinte, *crne* tekućine kojom – ispuštanje takozvanog mastila, *crnkaste* tečnosti, (2) *crn* – *crnuprast*: bio je *crn* – beše *crnpurast*, (3) *crn* – *mastiljav*: tu *crnu* boju upotrebljavaju ljudi – tu *mastiljavu* boju upotrebljavaju ljudi, (4) *crn* – *mrk*: koštani oklop sastoji od podijeljenih slobodnih koštanih ljuštura *crne* boje – koštani oklop se sastoji od podeljenih slobodnih koštanih ljuštura *mrke* boje, tamnosivi ili *crni* gušteri – tamnosivi ili *mrki* gušteri, leđa i krila su *tamne* boje – leđa i krila su *tamnomrke* boje, (5) *crn* – *riđ*: *crnoga* konja – *riđeg* konja, (6) *crn* – *tamni*: *crni* pas – *tamni* pas, (7) *crn* – *tamnokos*: bio je ljepotan *crne* kose – bio je *tamnokos*, (8) *crn* – *tamnomrk*: leđa i krila su *tamne*, gotovo *crne* boje – leđa i krila su *tamnomrke* boje, (9) *crn* – *zlo*–: *crna sreća* – *zlosrećnica*. Prema relativnim vrijednostima raspored je sljedeći: Hr 0,0374%, Sr 0,0309%, Bs 0,0166%. Parna distanca izgleda ovako: Bs-Hr 0,0208%, Bs-Sr 0,0143%, Hr-Sr 0,0065%. Međujezička procentulana vrijednost glasi 0,0283%.

Poveću distancu između dva jezika pravi veznik *nego* – 445 (Hr 1.674, Sr 1.229, Bs 572). Osnovni razlog tome je šira upotreba u Sr veznika *već* (380 primjera više nego u Hr: Sr 1.883, Hr 1.523, Bs 495), npr. uopće nije okus, *nego* miris – nije *uopšte* ukus, *već* miris, sipa nije riba *nego* mekušac – sipa nije riba, *već* mekušac, što pridonosi ne samo popravljaju uvjeta u akvariju *nego* i ispravljanju peraja u ribice – koje doprinosi ne samo popravljaju uslova u akvarijumu *već* i ispravljanju peraja u ribice, kitovi nisu samo najveće životinje, *nego* imaju i visoko razvijene psihičke sposobnosti – kitovi su ne samo najveće životinje *uopšte*, *već* imaju i visoko razvijene psihičke sposobnosti, Indijanci jedu ne samo svjež *nego* i ono osušeno na suncu – Indijanci ne jedu samo svjež, *već* i osušeno na suncu, te životinje nisu imale noge, *nego* peraje – te životinje nisu imale noge *već* peraja, to nije blago strujanje zraka, *nego* prilično snažno kretanje – to nije blago strujanje vazduha, *već* prilično snažno kretanje, udaljenost se ne mjeri u kilometrima, *nego* u stupnjevima – udaljenost ne meri se u kilometrima *već* stepenima, ona nije otkrila pustinju ispresijecanu kanalima, *nego* tisuće kratera – ona je otkrila ne pustinju ispresjecanu kanalima, *već* hiljade kratera. Spoju *prije nego* može odgovarati *prije no*: *prije nego* što bi se zvijezda opet pojavila – pre no što bi se zvezda opet pojavila. U odnosu na broj riječi u korpusu svakog jezika pojedinačno veznik *nego* je najčešći u Hr (0,1209%), slijedi Bs (0,1115%) i Sr (0,0899%). Najveću parnu razliku ispoljava Hr-Sr (0,031%), najmanju Bs-Hr (0,0094%), dok Bs-Sr zauzima srednju poziciju (0,0216%). Prosječna međujezička korelacija iznosi 0,1074%.

Prilično rastojanje između Hr i Sr zapaža se u upotrebi priloga *posve* – 395 (Hr 399, Sr 4, Bs 66; dakle u Sr ga nalazimo samo četiri puta). Njegove relativne vrijednosti su sljedeće: Hr 0,0288%, Bs 0,0129%, Sr 0,0003%. Najveća razlika postoji između Hr i Sr (0,0285%), slijedi Bs-Hr (0,0159%) i Bs-Sr (0,0126). Srednji procentualni odnos triju jezika je 0,0140%. Umjesto ovog priloga u Sr dolaze druge riječi i izrazi tipa (1) *skoro*: pjeskovito dno u koje se riba gotovo *posve* ukopa – pjeskovito dno u koje se riba *skoro* ukopa, (2) *čisto*: pravi razlog je *posve* praktične

prirode – pravi razlog je *čisto* praktične prirode, **(3) do kraja**: moja duša nije mogla *posve* napustiti tijelo – moja duša nije mogla *do kraja* da napusti moje telo, **(4) gotovo**: on *posve* otvoreno krene prema postaji – on se *gotovo* otvoreno uputi ka stanicama, **(5) naročiti**: zaključio sam da su planirani *posve* obični užici – zaključio sam da su bila u planu *naročita* uživanja, **(6) naročito**: ne želi reći kako je on u *posve* naročitoj mjeri bio nesretan – nije rečeno da je bio *naročito* nesrećan, **(7) odjednom**: [ona] je *posve* iznenada iz najdublje ozbiljnosti znala prijeći u najšaljiviju veselost – [ona] je *odjednom* iz najveće ozbiljnosti mogla da pređe u lakrdijašku veselost, **(8) odlično**: vjerovao sam kako *posve* dobro znam što je ljubav – verovao sam da *odlično* znam šta je ljubav, **(9) potpuno**: *posve* samostalno – *potpuno* samostalno, rast *posve* prestaje – raste *potpuno* prestaje, bili bismo *posve* nepomični – bili bismo *potpuno* nepomični, druge su *posve* bezopasne – druge su *potpuno* bezopasne, zvučni izvor šalje valove u *posve* jednakim intervalima – zvučni izvor šalje talase u *potpuno* istim intervalima, svemir je *posve* tih – svemir je *potpuno* tih, **(10) prosto**: ima ih toliko da na trenutke *posve* zaklone nebo – ima ih toliko da na momente *prosto* zaklone nebo, **(11) samo još**: a sad samo preostaje da izvedemo *posve* mali, veseli obred – a sada treba da obavimo *samo još* jednu malu, veselu ceremoniju, **(12) sasvim**: površina izdanka *posve* je glatka – površina izdanka je *sasvim* glatka, te ovaj postane *posve* nemoćan – te ovaj postane *sasvim* nemoćan, *posve* je razumljivo – *sasvim* je razumljivo, **(13) sav**: gotovo je *posve* sastavljen od čistog vapnenca – gotovo je *sav* od čistog krečnjaka, **(45) savršeno**: bogomoljka se može vidjeti kako *posve* nepokretno stoji na vlati trave – bogomoljka se može videti kako *savršeno* nepokretno stoji na vlati trave, **(15) sigurno**: možda imate *posve* pravo – vi ste *sigurno* u pravu, **(16) skoro**: izgovorila je opet *posve* tiho – izgovorila je opet *skoro* nečujno, gotovo *posve* prazna – *skoro* sasvim prazna, **(17) u celosti**: moguće je da moj duhovni život možda i nije *posve* shvaćala – možda ona ne bi bila kadra da *u celosti* shvati moj duhovni život, **(18) u potpunosti**: ali su zato unutarnji dijelovi drveta ostali *posve* očuvani – ali su zato unutrašnji delovi drveta ostali *u potpunosti* sačuvani, jer su im vanjski dijelovi brodskih korita bili *posve* prekriveni loparima – jer su im spoljni delovi brodskih korita bili *u potpunosti* prekriveni, sve dok se površina matice *posve* ne pokrije slojem bakra – dok se površina zavrtnja *u potpunosti* ne pokrije slojem bakra, **(19) uopšte**: Anuška je ovdje *posve* nevažna – Anuška *uopšte* nije važna, **(20) upravo**: u kojem sam pisala *posve* suprotno – u kojem sam napisala *upravo* suprotno, ispružih ruku, ne bih li uzeo nožicu što me činila *posve* zaljubljenim – pružio sam ruku da uzmem nožicu, u koju sam se *upravo* zaljubio, **(21) veoma**: gledala me na silu i nastavljala *posve* hladnim glasom – pogledala me oštro i nastavila *veoma* hladnim glasom, *s posve* mladim djevojkama – sa *veoma* mladim devojkama, **(22) vrlo**: smijao se *posve* prepređeno – smeškao se *vrlo* prepređeno, **(23) posve uobičajeno** – *normalna stvar*: po nekoliko padova tijekom vožnje bilo je *posve* uobičajeno – po nekoliko padova tokom vožnje bila je *normalna stvar*. U nekim slučajevima u Sr izostaje ekvivalent ovom prilogu: bio

sam *posve* ispunjen nadom – bio sam preplavljen nadom, *posve* zaboravljajući – da zaboravim, mozak mu je *posve* stao – mozak je prestao da mu radi, *posve* se zbuni-la – pomela se, otrov se *posve* izgubio – otrova nije bilo, reče ona *posve* majčinski – reče ona materinski, nisam na sve to mogao *posve* slobodno i vedro uzvraćati – na sve to nisam mogao da odgovorim slobodno, to je *posve* lijepa zbirka slika – lep je to kabinet slika, rub ribnjaka *posve* je zarastao u lokvanj – ivice ribnjaka bile su zarasle u lokvanj, da započne nešto *posve* novo – da započne nešto novo, što je *posve* prirodno – i to je prirodno, uokolo je bilo *posve* mračno – pala je noć.

Prilog *poput* pravi distancu između Sr i Hr od 307 primjera (Hr 557, Sr 250, Bs 171). Njegove relativne vrijednosti su sljedeće: Hr 0,0402, Bs 0,0333%, Sr 0,0183%. Parna distanca izgleda ovako: Hr-Sr 0,219%, Bs-Sr 0,015%, Bs-Hr 0,0069%. Trojezička srednja vrijednost iznosi 0,0306%. U Sr prilogu *poput* najčešće odgovara **(1) kao**: *poput* munje – *kao* munja gmižu ili pužu, *poput* guštera – *gamižu* ili *puze kao* što su gušteri, vrane ne moraju migrirati *poput* drugih ptica – vrane nemaju nikakve potrebe *kao* druge ptice da migriraju, majušni *poput* vrapca – majušni *kao* vrapac, torbari, *poput* klokana, imaju jednu vreću – torbari, *kao* što su kenguri, imaju jednu kesu, ugljen postaje *poput* tijesta – ugalj postaje *kao* testo, **(2) u vidu**: treperi *poput* vatrometa boja – treperi *u vidu* vatrometa boja, **(3) koliko**: aneroid nije točan *poput* živina barometra – aneroid nije tačan *koliko* živin barometar, **(4) nalik**: ljuske leže jedna preko druge, *poput* crijepova na krovu – ljuspe leže jedna preko druge, *nalik* na crepove na krovu. Ponekad postoji nulti ekvivalent: otuda imamo prezimena *poput* Kovačević – otuda imamo prezimena Kovačević, Pandurović. S druge strane, prilog *kao* je frekventiji u Sr (Sr 5561, Hr 4.978, Bs 2087).

U 264 slučajeva u Hr se koristi prijedlog *prema* (Hr 1.427, Sr 1.163, Bs 450), a u Sr neka druga riječ. Najčešće je to prijedlog *k/a/* (koji je takođe češći u Hr – 667; Sr ima 559, a Bs 112): kroz jednjak *prema* želucu – kroz jednjak *ka* želucu, on kreće *prema* leđnoj moždini – on kreće *ka* kičmenoj moždini, na taj se način voda stalno penje *prema* vrhu – na ovaj način se voda stalno penje *ka* vrhu, oni kreću *prema* sjevernijim krajevima – oni kreću *ka* severnijim krajevima, primljene poruke usmjerava *prema* mozgu – primljene poruke usmerava *ka* mozgu, brzo i neprekidno prenose sluz *prema* ždrijelu – brzo i neprekidno prenose sluz *ka* ždrelu, na putu *prema* plućima – na putu *ka* plućima. Spoj *prema dolje*, *prema gore*, *prema naprijed* ima ponekad u Sr ekvivalent *naniže*, *naviše*, *napred*: sila teža povlači je *prema dolje* – sila Zemljine teže je povlači *naniže*, zrak brzo prolazi *prema dolje* – vazduh brzo prolazi *naniže*, ruka se drži opušteno s palcem okrenutim *prema gore* – ruka se drži opušteno sa palcem okrenutim *naviše*, ta je surlica savijena *prema gore* – ta surlica savijena je *naviše*, povuče ih *prema gore* – povuče ga *naviše*, ako automobilom krenemo *prema naprijed* – ako krenemo automobilom *napred*, jer je svaki pokušaj savijanja *prema naprijed* popraćen snažnom boli – jer je svaki pokušaj savijanja *napred* praćen jakim bolom. Ponekad par čine **(1) prema – u**: jedna podjela mirisa dijeli ih *prema* četiri osnovne kvalitete – jedna podjela mirisa deli ih *u* četiri

osnovna kvaliteta, **(2)** *prema – po*: pojmovi uskladišteni *prema* određenom redu – pojmovi uskladišteni *po* određenom redu, **(3)** *prema – na osnovu*: mogu već u ranom djetinjstvu naučiti razlikovati ove dvije boje *prema* nijansama – mogu već u ranom djetinjstvu naučiti da razlikuju ove dve boje *na osnovu* nijansi, **(4)** *prema – ø* [bez prijedloga]: unutrašnja strana bubnjića okrenuta je *prema* šupljini srednjeg uha – unutrašnja strana bubne opne okrenuta je šupljini srednjeg uha. Prema broju riječi u korpusu svakog jezika pojedinačno prijedlog *prema* ima sljedeće vrijednosti: Hr 0,1031%, Bs 0,0877%, Sr 0,085%. Najveća distanca postoji između Bs i Sr (0,0027%) slijedi Hr-Sr (0,0181%) i Bs-Hr (0,0154%). Međujezički prosječan odnos glasi 0,0919%.

Postoje nepodudarnosti u riječima sa refleksom jata. Razlika u upotrebi glagola *vid/j/eti* (Hr 1.898, Sr 1.364, Bs 785) ispoljava se u sljedećem. Prvo, u Hr se ne susreću ekavski oblici, koji su karakteristični za Sr (*videli* 156, *videla* 116, *videlo* 65, *videh* 37, *videše* 10, *videsmo* 2). Drugo, u Sr se ne pojavljuju ijekavski oblici, karakteristični za Hr (*vidjeli* 376, *vidjela* 186, *vidjeli* 172, *vidjelo* 72, *vidjeh* 12, *vidjesmo* 5, *vidje* 2, *vidješe* 1). Treće, mnogo više ima ijekavskih, nego ekavskih likova (826 : 386). Sve to utiče da distance između Hr i Sr iznosi 534 primjera. Prema odnosu relativnih vrijednosti ekavskih i ijekavskih oblika zajedno razlika između Bs i Hr je 0,0159%, Bs i Sr 0,0533, Hr i Sr 0,0374%. Međujezička korelacije za *videti* je 33,3333%, a za *vidjeti* 66,6667%. Ovdje treba imati u vidu činjenicu da se u Sr nalaze ekavski tekstovi, ali srpski jezik je također ijekavski (u BiH, Crnoj Gori, Hrvatskoj i u manjem dijelu Srbije).⁷ Do slične nepodudarnosti dolazi u leksemi *vr/ij/eme* (Hr 1.866, Sr 1.818, Bs 515), s tim što se u Sr pojavljuje 12 ijekavskih oblika *vrijeme*, koji u Hr stoje na prvom mjestu sa 1.213 upotreba, dok ekavski lik *vreme* nalazimo samo u Sr (1.201). Još jedna leksema spada u ovu kategoriju – to je *ri/ij/eč* (Hr 1.078, Sr 976, Bs 277). U Sr nalaze se njena tri ijekavska oblika: *riječi* (6), *riječ* (4), *riječima* (4). U Hr su, naravno, mnogo frekventniji ijekavizmi *riječi* (593), *riječ* (293), *riječima* (165), *riječju* (21). U Hr i Sr više ima ijekavskih nego ekavskih likova (1.086 : 968).

Što se tiče priloga *opet*, najveći broj nepodudarnih primjera (Hr 613, Sr 359, Bs 206) dolazi zbog toga što se umjesto njega u Sr koristi **(1)** *ponovo*: ići ćete *opet* u Veneciju – *ponovo* ćete ići u Veneciju, *opet* pomislih – *ponovo* pomislih, zato što ga je *opet* pustilo – što ga je *ponovo* pustilo, gdje je *opet* mogu vidjeti – gde bih mogao *ponovo* da je vidim, možda bih mogao *opet* postati čovjekom – možda sam *ponovo* mogao da postanem čovek, hoću li je *opet* vidjeti – da li ću je *ponovo* videti, i već sam *opet* spavao – i već sam *ponovo* spavao, uto se *opet* pojavila Hermina – uto se Hermina *ponovo* pojavi, **(2)** *kao i obično*: od bijesa sam *opet* ogrebao vječ-

⁷ Nažalost, malo ima srpskih ijekavskih tekstova sa paralelnom hrvatskom i/li bosanskom/bošnjačkom verzijom.

no isto mjesto na bradi – razjaren, ogrebao sam se po bradi *kao i obično* na istom mestu, **(3)** *uskoro*: već sam pomišljao kako će mi možda brzo *opet* trebati – pomišlio sam da će mi možda *uskoro* zatrebati. Prema relativnim vrijednostima redosljed je sljedeći: Hr 0,0443%, Bs 0,0402%, Sr 0,0262%. Parovi jezika pokazuju sljedeću razliku: Hr-Sr 0,0181%, Bs-Hr 0,0041%, Bs-Sr % 0,014. Prosječan odnos triju jezika je 0,0369%.

Kada je u pitanju druga frekventna leksika, nepodudarnost se zapaža u korišćenju priloga *kako* (o čemu smo već nešto govorili): Hr 4.121 – Sr 2.841 – Bs 1.492. Jedan od razloga za njegovu jaču upotrebu u Hr u odnosu na Sr leži u spoju *kako* + *bi*, *bismo*, *biste* (Hr 585, Sr 290) i sl. Glagol *moći* je češći u Hr nego u Sr (5.612 : 5.491), pri čemu u Hr ima više oblika *moгу*, *možeš*, *možete*, *mogao*, *moglo*, *mogli*. Razlog za razliku u upotrebi prisvojne zamjenice *svoj* (Hr 3.414, Sr 3.142) leži u činjenici što se neki oblici pojavljuju samo u Hr: to su *svojem* (67), *svojega* (36), *svojemu* (21), *svojima* (12). Osim toga, pojedini oblici su više zastupljeni u Hr: *svoje* (1.345 : 1.319), *svojim* (772 : 724), *svoj* (716 : 660), *svojih* (318 : 304), *svoja* (115 : 112). Još se neke lekseme više koriste u Hr, npr. veznici *ili* (u Hr 4.120, u Sr 4.045) i *ali* (Hr 3.290, Sr 3.245), prijedlog *iz/a* (Hr 4.346, Sr 4.208). U sva tri jezika frekventnije je *iz* nego *iza* (Bs 1.440 : 159, Hr 3.860 : 486, Sr 3.743 : 465). U upotrebi *misлити* (Hr 964, Sr 826, Bs 290) leksička distanca između Hr i Sr iznosi 138 primjera. Primjetna je nejednaka upotreba infinitiva (104 : 32). Kao što smo već naveli, konstrukcija *da* + prezent je češća u Sr, a konstrukcija sa infinitivom u Hr. Zapaža se veća zastupljenost u Hr oblika *mislio* (159 : 99). U korišćenju glagola *početi* (Hr 692, Sr 631, Bs 178) vidljiva je pojačana frekvencija u Hr lika *počela* (194 : 151, distanca iznosi 43), *počeli* (168 : 145, distanca 23). Od 102 pojava glagola *postati* (Hr 667, Sr 565, Bs 207) veliki dio otpada na oblik *postalo* (115 : 52, distanca 63) i infinitiv *postati* (111 : 73, distanca 38).

5. Postoje niz drugih leksema koje su tipične samo za Sr ili samo za Hr, recimo **(1)** *takođe* za Sr (Hr 4 : Sr 467, Bs 9), *također* za Hr (Hr 508 : Sr 4, Bs 152): mlečni zubi se *takođe* zamenjuju stalnim – mliječni se zubi *također* zamjenjuju trajnim, ona se *takođe* neće zgrušati – ona se *također* neće zgrušati, voda se *takođe* može smatrati hranom – voda se *također* može smatrati hranom, **(2)** *zaista* za Sr (Hr 179 : Sr 340, Bs), *doista* za Hr (Hr 181 : Sr 6, Bs 25): možemo da osetimo i izrazimo ono što *zaista* želimo – možemo osjetiti i izraziti ono što *doista* želimo, neke vrste žive *zaista* po celom svetu – neke vrste žive *doista* po cijelom svijetu, da li zmije *zaista* nemaju noge – zar zmije *doista* nemaju noge, **(3)** *tko* za Hr (Hr 564 : Sr 0, Bs 5), *ko* za Sr (Hr 47 : Sr 658, Bs 244), Bs 721): genijem se naziva onaj *ko* ima izuzetno veliku inteligenciju – genijalcem se smatra onaj *tko* ima izuzetno visoku inteligenciju, pitanje je *ko* je prvi ukrotio konja – pitanje je *tko* je prvi ukrotio konja, na osnovu toga se znalo *ko* je pošiljalac pisma – na temelju toga se znalo *tko* je pošiljatelj pisma, **(4)** *veoma* za Sr (Hr 427, Sr 911, Bs 112), *vrlo* za Hr (Hr 832, Sr 370, Bs 171): čovek ima *veoma* složen organizam – čovjek ima *vrlo* složen or-

ganizam, neke stvari su *veoma* zanimljive – neke stvari *vrlo* su zanimljive, on je *veoma* slabo razvijen on je on *vrlo* slabo razvijen.

6. Razlika između Sr i Hr ispoljava se i u upotrebi fakultativnog vokala *a* u riječima tipa *uz(a)*, *k(a)*, *kad(a)*, *tad(a)*. Distanca u upotrebi prijedloga *uz(a)* između Hr i Sr iznosi 295 primjera (Hr 906, Sr 611, Bs 298). Ona najviše dolazi do izražaja zbog toga što se u Sr umjesto *uz/a* koristi **(1) za**: snovi su uglavnom vezani *uz* naše osjećaje – snovi su uglavnom vezani *za* naša osećanja, vrlo je često vezan *uz* ono što smo prethodnog dana doživjeli – vrlo često je vezan *za* ono što smo prethodnog dana doživjeli, velik broj zabluda vezanih *uz* gljive – veliki broj zabluda koje su vezane *za* pečurke, postoji puno zabluda vezanih *uz* gljive – *za* pečurke su vezana i druga verovanja, postoji mnogo vjerovanja vezanih *uz* dugu – postoji mnogo verovanja vezanih *za* dugu, procesi raspadanja, vezani *uz* prisutnost vode – procesi raspadanja, koji su vezani *za* prisustvo vode, teorija ne objašnjava sve pojave vezane *uz* svjetlost – teorija ne objašnjava sve pojave vezane *za* svetlost. Vrlo često umesto spoja *uz pomoć* stoji u Sr **(2) pomoću**: znanstvenici *uz pomoć* zvijezda mogu tačno izmjeriti to vrijeme – naučnici, *pomoću* zvezda, mogu tačno da izmere to vreme, *uz pomoć* kompasa – *pomoću* kompasa, *uz pomoć* organskih kiselina – *pomoću* organskih kiselina, cijedili su *uz pomoć* prostirki i krpa – cedili su *pomoću* prostirki i krpa, *uz pomoć* preciznih instrumenata – *pomoću* preciznih instrumenata, *uz pomoć* pare – *pomoću* pare, *uz pomoć* kontaktnoga tiska – *pomoću* kontaktnog tiska, elektroni se oslobađaju *uz pomoć* svjetlosti – elektroni se oslobađaju *pomoću* svetlosti, bio je to prvi tunel probijen *uz pomoć* eksploziva – bio je to prvi tunel probijen *pomoću* eksploziva, vještina kretanja po snijegu *uz pomoć* skija – veština kretanja po snegu *pomoću* skija. Postoji još jedna osobenost: umjesto *za* u Sr se upotrebljava **(3) pored**: jer je, *uz* ostalo, i lakše probavljivo od kravljega mlijeka – jer je *pored* ostalog a i lakše za varenje od kravljeg mleka, *uz* ove suvremene metode – *pored* ovih savremenih metoda, *uza* svu moć što ju je imao – *pored* sve moći koju je posedovao, ali se i *uz* to papir mora sušiti – ali, i *pored* toga, hartija mora da se suši, a *uz* njega – a *pored* njega. Rjeđe se pojavljuje **(4) sa**: mužjak se redovito vezuje *uz* više ženki – mužjak se redovno povezuje *sa* više ženki. Prema relativnim vrijednostima *uz* se najviše koristi u Bs (92,953), slijedi Sr (90,18%) i Hr 89,8455%). Prosječna razlika između parova jezika iznosi: Bs-Hr 3,1075%, Bs-Sr 2,773%, Hr-Sr 0,3345%. Srednja vrijednost međujezičkih odnosa glasi 90,9928%. Što se tiče oblika *uza*, redoslijed je sljedeći: Hr 10,1545%, Sr 9,82%, Bs 7,0469%; parne razlike imaju ove vrijednosti: Bs-Hr 3,1076%, Bs-Sr 2,7731%, Hr-Sr 0,3345%, prosječna trojezička korelacija iznosi 9,0071%. Oblik *ka* se znatno više susreće u Sr (Hr 63 : Sr 458, Bs 70), a *k* u Hr (Hr 604 : Sr 101, Bs 42). Up.: pa joj se leđa spuštaju od vrata *ka* repu – a joj se leđa spuštaju od vrata *k* repu, talasi jurnu *ka* obali – valovi jurnu *k* obali, on kreće *ka* kičmenoj moždini – on kreće *prema* leđnoj moždini, oni kreću *ka* severnijim krajevima – oni kreću *prema* sjevernijim krajevima. Riječ *kada* je češća u Sr (Hr 631 : Sr 1.985, Bs 258), a *kad* u Hr (Hr 2.497 : Sr 1.190), npr.: ne-

ke ribe „grizu“ samo *kada* na udicu zakačite komadić tela neke druge ribe – neke ribe „grizu“ samo *kad* na udicu zakačite komadić tijela neke druge ribe, podsećaju na najmanje vrste rakova i račića *kada* se izlegu – podsjećaju na najmanje vrste rakova i račića *kad* se izlegu, *kada* njima mašu – *kad* njima mašu. S druge strane *tada* se znatno više upotrebljava i u Hr i u Sr (odnos *tada* i *tad* je u Hr 487 : 31, u Sr 431 : 17, u Bs 104 : 9).

7. U nekim slučajevima u jednom od jezika uopšte se ne pojavljuje određena riječ, npr. takva je leksema *uopšte*, koju ne nalazimo u Hr (Hr 0 : Sr 512, Bs 54), i *uopće*, koju se ne susreće u Sr (Hr 418 : Sr 0, Bs 51). Up.: organizmi niže vrste *uopšte* nemaju mozak – organizmi niže vrste *uopće* nemaju mozak, to je grupa riba koja *uopšte* ne podseća na ribe – to je skupina riba koja *uopće* ne podsjeća na ribe, što se *uopšte* ne isplati – što se *uopće* ne isplati. Zbog toga relativna distanca između Hr i Sr u upotrebi *uošte* i *uopće* iznosi 100%. U paru Bs-Hr odnos je 51,4286%, a u paru Bs-Sr 47,5714%.

8. Naše istraživanje pokazalo je da razlike u prvih 200 najčešćih leksema manjim dijelom imaju karakter međujezičkih sistemskih nepodudarnosti i da uglavnom dolaze zbog različitog/specifičnog izbora sinonima i varijanata jedne riječi. Analiza ukazuje na to da je neophodno razlikovati međujezičke semantičke difereme i frekvencijske difereme. U prve spadaju formalne identeme koje imaju različito značenje u B, K i/li S, a u druge lekseme koje se razlikuju samo u broju upotreba. U jednim slučajevima radi se o semantičkim identemama i frekvencijskim diferemama. Ovdje spadaju parovi *i – pa, nego – već, kako – da, o – od, ovaj – taj, vrlo – veoma, koji – što, zato – jer*. Ukoliko se kvantitativne razlike uzimaju kao kvalitativne razlike, dobijaju se pseudodifereme (lažne difereme), budući da takve riječi postoje u sva tri jezika sa istim značenjem, ali različitim stepenom upotrebe. U drugim slučajevima riječ je o frekvencijskim diferemama varijantskog tipa, u kojima značenje ostaje, ali se mijenja forma dodavanjem ili oduzimanjem jednog znaka. U istraživanom materijalu takvu modifikaciju daje, recimo, fakultativno **a** u parovima tipa *kada – kad, s – sa, iz – iza, uz – uza, što – šta, sad – sada*. Ovdje se, dakle, ne radi o semantičkim diferemama (takve riječi imaju isto značenje u sva tri jezika). Lekseme sa minimalnom formalnom varijacijom tipa *takođe – također, uopšte – uopće, ko – tko, netko – neko, nitko – nitko* nazvali bismo formalno-frekvencijskim diferemama, jer polarizuju Hr i Sr i svojom formom i svojom učestalošću. U trećim slučajevima do nepodudarnosti dolazi zbog razlike u izboru riječi iz određenog sinonimskog niza (izboru koji nije izazvan/uslovljen/predodređen međujezičkim razlikama) tipa *kazati – reći, ako – ukoliko*, što se može desiti u okviru svakog od jezika, u dvočlanoj korelaciji (Bs-Hr, Bs-Sr, Hr-Sr) i tročlanom odnosu (Bs-Hr-Sr).

Analiza pokazuje da u grupi 200 najfrekventnijih riječi jezika **A** nema lekseme koja bi bila nepoznata i nerazumljiva prosječnom govorniku/govornicima jezika **B** ili **C** te da je prag semantičnog prepoznavanja 100%, odnosno da je razumljivost potpuna.

9. Svaki jezički par ima specifičnosti u visini relativnih vrijednosti. Ako se riječi sa refleksom jata ne uzimaju u obzir zbog dvostruke prirode srpskog jezika (ekavsko-ijekavske), dobijaju se sljedećih deset riječi koje prave najveću razliku između Bs, Hr i Sr. U paru Hr-Sr to su *da* (1,0096%), *se* (0,5932%), *bitiljesam* (0,3780%), *s* (0,3218%), *on* (0,2026%), *sa* (0,13708%), *ja* (0,1339%), *i* (0,1320%), *u* (0,0997%), *reći* (0,0779%), u Bs-Sr *da* (0,7739%), *se* (0,4488%), *niko* (0,3029%), *s* (0,2381%), *on* (0,2023%), *sa* (0,1530%), *i* (0,1320%), *nego* (0,1191%), *bitiljesam* (0,1151%), *pod* (0,1103%), a u Bs-Hr *bitiljesam* (0,4931%), *niko* (0,3115%), *da* (0,2357%), *se* (0,1444%), *kada* (0,1286%), *pod* (0,1236%), *nego* (0,1069%), *šta* (0,0928%), *nekoliko* (0,0899%), *postati* (0,0843%). Kao što se vidi, u pojedinim parovima nema leksema iz drugih parova: u Hr-Sr *niko*, *nego*, *pod* (iz Bs-Sr, Bs-Hr), *kada*, *šta*, *nekoliko*, *poslati* (iz Bs-Hr), u Bs-Sr *ja* (iz Hr-Sr, Bs-Hr), *u* (iz Hr-Sr), u Bs-Hr *s*, *on* *sa*, *i*, *u*, *reći* (iz Hr-Sr), *s*, *on*, *sa*, *i* (iz Bs-Sr). Prije dlog *u* pravi najveću razliku između Hr i Sr (0,0997%) i stoji na 12. mjestu, a između Bs i Hr vlada potpuna podudarnost pa stoga ova riječ zauzima dno tabele, zajedno sa drugim leksemama sa nultum vrijednošću. U parovima Hr-Sr i Bs-Sr jedne te iste riječi sa maksimalnom frekvencijskom diferencijacijom stoje na prvoj, drugoj, četvrtoj, petoj i šestoj poziciji: na prvoj *da*, na drugoj *se*, na četvrtoj *s*, na petoj *on*, na šestoj *sa*. U paru Bs-Hr najveće difereme su *bitiljesam* (u Hr-Sr dolazi na trećem mjestu, a u Bs-Sr na devetom) i *niko*. U Bs-Hr *da* se nalazi na trećoj poziciji. Iz ove analize dolazimo do zaključka da je najharmonični odnos diferema u paru Hr-Sr i Bs-Sr, dok je vidljiva disharmonija Bs-Hr u odnosu na Hr-Sr i Bs-Sr. Različito su zastupljeni parovi sa varijantskim oblicima riječi istog značenja. Tako se u Hr-Sr *što* i *šta* nalaze jedan kraj drugog na 23. i 24. poziciji (0,0690% i 0,689%), u Bs-Sr *što* je tek na 32. mjestu (0,687%), a *šta* na 86 (0,2387%), dok je u Bs-Hr distanca još veća: *šta* stoji na 13. mjestu (0,0928%), a *što* tek na 160 (0,0003%). U Hr-Sr *s* je na 6. a *sa* na 8. mjestu (0,3118% : 0,1371%), u Bs-Sr *s* zauzima 6. poziciju, a *sa* 11 (0,2381% : 0,1530%), dok je u Bs-Sr *s* na 16. mjestu, a *sa* tek na 78 (0,0837% : 0,01592%). Prilozi *veoma* – *vrlo* su približno iste difereme u paru Hr-Sr (*veoma* 61. mjesto sa 0,2362 – *vrlo* 82. mjesto sa 0,0139) i Bs-Hr (*veoma* 57. mjesto sa 0,2321 – *vrlo* 64. mjesto sa 0,02164%). U paru Bs-Sr *vrlo* je veća diferema od *veoma* (prvi prilog se nalazi na 65. mjestu sa 0,0356%), koji ima nulte relativne vrijednosti i stoga se nalazi na dnu tabele. U Hr-Sr *takođe* i *također* stoje na 74. i 76. mjestu (0,0166% : 0,0163%), u Bs-Sr *također* na 68 (0,0342%) a *takođe* na 136 (/0,0666), dok u Bs-Hr *također* dolazi na 22. poziciji (0,0508%) a *takođe* na 60 (0,2296%). Riječ *uopšte* više distancira Bs od Hr (67. mjesto (0,0207%) i Hr od Sr (73. mjesto sa 0,01658%) nego Bs od Sr (149. mjesto sa 0,00381%). S druge strane, *uopće* je u paru Bs-Hr na 32. mjestu (0,0397%), u Bs-Sr na 46. mjestu (0,0513%), a u Hr-Sr na 87. mjestu (0,0113%).

Analiza pokazuje da 150 najfrekventnijih riječi pokriva između 34,4% i 38,5% čitavog korpusa (prosječno 36,8%), s tim što je taj procenat najveći u Sr (38,5%), najmanji u BS (34,4%), a srednju poziciju zauzima Hr (37,6%).

10. Distanca između Bs, Hr i Sr može se odrediti i u formi euklidske razdaljine, koja predstavlja kvadratni korijen dobijen iz zbira kvadrata dvaju korpusa: $d = \text{SQRT}(d1*d1+d2*d2+d3*d3)$, gdje je SQRT kvadratni korijen, $d1$ razlika između relativnih vrijednosti riječi u Bs i Hr, $d2$ razlika relativnih vrijednosti između Bs i Sr, a $d3$ između Hr i Sr. U ovoj analizi dobili smo sljedeće rezultate. Najveću distancu između Bs, Hr i Sr pravi riječ *da*, koja ima koeficijent iznad 1 (1,2937), dok sve ostale lekseme znatno zaostaju. Na drugom mjestu nalazi se povratna riječ *se* (0,8720), slijedi *bitil/jesam* (0,6319). Četvrto i peto mjesto zauzima ijekavsko/ekavska leksema *htjeti* (0,7578), *hteti* ((0,6606). Par *s – sa* dolazi na 6. i 8. mjestu (0,4620 – 0,4089). Na sedmoj poziciji nalazi se *on* (0,4346). Na devetom i desetom mjestu stoji zamjenica *ja* i veznik *i* (0,3742 – 0,2980). U nekim slučajevima susjedne pozicije zauzimaju riječi sa refleksom jata (4. i 5. mjesto *htjeti/hteti*, 13. i 14. *vreme/vrijeme*). Ponekad veću međujezičku distancu pravi ekavski oblik (*čovjek* 11 – *čovjek* 59, *mesto* 27 – *mjesto* 29, *reč* 31 – *riječ* 36, *pre* 33 – *prije* 145, *gde* 34 – *gdje* 45, *uvek* 37 – *uvijek* 42, *živeti* 41 – *živjeti* 50), a ponekad ijekavski (*vidjeti* 13 – *videti* 19, *svijet* 20 – *svet/sveti* 26, *željeti* 39 – *želeti* 49). Izuzev prijedloga *prije* (145. pozicija) svi se ekavsko-ijekavski likovi nalaze u gornjem dijelu tabele (u prvih 60 riječi). U tom segmentu dolazi 22 ekavsko-ijekavska oblika, što čini 36,67% prvih 60 riječi. Pošto refleks jata ne razgraničava srpski jezik od druga dva jezika, jer je on ekavski i ijekavski, važno je utvrditi koje riječi bez refleksa jata najviše diferenciraju B, K i S. Njihov redosljed izgleda ovako: *bitil/jesam*, *da*, *se*, *s*, *on*, *sa*, *ja*, *i*, *u*, *reči*, *na*, *ne*, *kako*, *što*, *šta*, *ili*, *sam*, *a*, *o*, *on/onaj*, *koji*, *ovaj*, *moj*, *od*, *ti/taj*, *nisam*, *jedan*, *kao*, *ali*, *sav*, *njegov*, *slika/ti*, *za*, *ko*, *odgovor/iti*, *veoma*. Neke od navedenih leksema dolaze u obliku dviju varijanti iste riječi i to (**a**) jedna za drugom sa istim koeficijentom (*što* 23. pozicija: *šta* 24) ili na vrlo malom odstojanju i sa približnim koeficijentom (*s* na 6. mjestu: 0,4620 – *sa* na 8. mjestu: 0,4089). Postoje parovi u kojima se parnjak nalazi u drugom dijelu tabele (od mjesta 60 pa nadalje). Tako *ko* zauzima 58. poziciju, a *tko* 63. Riječ *veoma* stoji na 61. mjesto, a *vrlo* se ne nalazi među prvim 60 (82. mjesto). Neke varijante iste lekseme imaju manju učestalost pa se nalaze ispod 60. mjesta : *kada* (65. mjesto) – *kad* (69), *sada* (101) – *sad* (110), *netko* (100) – *neko* (103), *iz* (159) – *iza* (167). Ako izostavimo riječi sa refleksom jata i riječi sa fakultativnim vokalom **a** (tipa *što – šta*, *kada – kad*), dobićemo spisak od 31 riječi (prema veličini koeficijenta) koje nemaju nikakav formalni parnjak, odnosno drugu formalnu varijantu i koje ne prave dvočlanu, već jednočlanu diferencijaciju: *bitil/jesam*, *da*, *se*, *on*, *ja*, *i*, *u*, *reči*, *na*, *ne*, *kako*, *ili*, *sam*, *a*, *o*, *on/onaj*, *koji*, *ovaj*, *moj*, *od*, *ti/taj*, *nisam*, *jedan*, *kao*, *ali*, *sav*, *njegov*, *slika/ti*, *za*, *odgovor/iti*, *veoma*. Euklidski koeficijent prvih 60 riječi kreće se između 0,6319 (*biti*) i 0,0589 (*odgovor/iti*). Riječi na poziciji između 61. i 120. imaju raspon od 0,0580 do 0,0235 (*veoma – uz*), a od 121. do 150. on je između 0,0235 i 0,01124 (*ništa – kraj*).

11. Postoji još nekoliko načina utvrđivanja odnosa između upotrebe riječi u dva ili više korpusa. Jedan od njih ima naziv Log-likelihood (Log-likelihood-www). Njegova se suština može predstaviti na sljedeći način:

	Bs	Hr	Sr	Zbir
Frekvencija riječi	a	b	c	a+b+c
Frekvencija ostalih riječi	d-a	f-b	g-c	d+f+g-a-b-c
Svega	d	f	g	d+f+g

Značenje **d** odgovara broju pojava u Bs, **f** u Hr, a **g** u Sr (značenja **N**). Vrijednosti **a**, **b** i **c** nazivaju se opservacionim značenjima (**O**). Očekivana značenja (**E**) izračunavaju se po formuli:

$$E_i = \frac{N_i \sum_i O_i}{\sum_i N_i}$$

U našem slučaju ($N_1 = \mathbf{d}$, $N_2 = \mathbf{f}$ i $N_3 = \mathbf{g}$) ona glasi:

$$E_1 = \mathbf{d} * (\mathbf{a} + \mathbf{b} + \mathbf{c}) / (\mathbf{d} + \mathbf{f} + \mathbf{g})$$

$$E_2 = \mathbf{f} * (\mathbf{a} + \mathbf{b} + \mathbf{c}) / (\mathbf{d} + \mathbf{f} + \mathbf{g})$$

$$E_3 = \mathbf{g} * (\mathbf{a} + \mathbf{b} + \mathbf{c}) / (\mathbf{d} + \mathbf{f} + \mathbf{g})$$

Značenje log-likelihood može se izračunati i na ovaj način:

$$-2 \ln \lambda = 2 \sum_i O_i \ln \left(\frac{O_i}{E_i} \right)$$

što odgovara određivanju LL po sljedećoj formuli: $LL = 2 * (\mathbf{a} * \log(\mathbf{a}/E_1)) + (\mathbf{b} * \log(\mathbf{b}/E_2)) + (\mathbf{c} * \log(\mathbf{c}/E_3))$. Kada se sortira spisak riječi po LL, dobijaju se riječi sa najvećim koeficijentom LL, koje imaju maksimalnu razliku u relativnim vrijednostima triju korpusa. Riječi sa približno jednakom frekvencijom nalaze se na dnu spiska (više v. Rayson/Berridge/Francis 2004, Rayson/Garside 2000).

Izvršena analiza ovom metodom daje nešto drugačije rezultate od prethodnih. Najveći trojezički diferencijalni koeficijent imaju ijekavsko-ekavske riječi – od 26 diferema čak 22: *htjeti* (11.881), *hteti* (11.063) i *čovjek* (4.783). Slijedi *da* (3.928), *vreme* (3.143), *vidjeti* (2.919), *s* (2.767), *sa* (2.547), *vrijeme* (2.491), *videti* (2.374), *svet/i* (1.848), *mesto* (1.841), *svijet* (1.700), *reč* (1.674), *uvek* (1.610), *gde* (1.589), *pre* (1.497), *živeti* (1.478), *mjesto* (1.405), *što* (1.363), *riječ* (1.363), *želeti* (1.293), *uvijek* (1.259), *gdje* (1.209), *željeti* (1.194), *živjeti* (1.166). Njihovu dominaciju jedino narušavaju *da* (4. mjesto), *s* (7), *sa* (8) i *što* (20). Ovaj metod pokazuje da se Bs, Hr i Sr najviše razlikuju u broju upotreba ekavskih i ijekavskih oblika, međutim, kako što smo već rekli, oni ne predstavljaju diferencijalo obilježje ni u parovima (Bs-Hr, Bs-Sr, Bs-Hr) ni u tročlanom odnosu (Bs-Hr-Sr). Stoga je važnije dobiti statistiku za leksiku bez refleksa jata. Deset takvih najčešćih riječi su *da* (3.928),

s (2.767), sa (2.547), što (1.363), tko (929), se (878), uopšte (735), takođe (717), ko (702), također (680), uopće (584). Ova metoda pokazuje dosta realnu sliku saodno-sa u Gralis-Korpusu.

U daljoj analizi trebalo bi uporediti rezultate dobijene u svim navedenim načinima statističke obrade trojezičnog korpusa, kao i druge metode (koje u ovom radu zbog prostorne ograničenosti nismo mogli da spomenemo niti da razmotrimo) kako bi se utvrdilo za koji aspekt istraživanja podudarnosti, sličnosti i razlika između B, K i S one (metode) najviše odgovaraju. Takođe je svrsishodno uporediti podatke iz Gralis-Korpusa sa podacima iz jednojezičkih korpusa. Važno je isto tako sučeljiti rezultate ove analize sa tumačenjima leksičkih razlika u srbistici, kroatistici i bošnjakistici. O svemu tome biće govora u posebnome radu.

Skraćenice

B – bosanski/bošnjački jezik
Bs – bosanski/bošnjački korpus
Hr – hrvatski korpus
K – hrvatski jezik
S – srpski jezik
Sr – srpski korpus

Literatura i izvori

- Gralis-Korpus: <http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/0.Projektarium/Gralis-Korpus/korpus.html>
- Log-likelihood-www: Log-likelihood calculator. In: <http://ucrel.lancs.ac.uk/Ilwizard.html>
- Rayson/Berridge/Francis 2004: Rayson, P.; Berridge, D.; Francis, B. Extending the Cochran rule for the comparison of word frequencies between corpora. In: Purnelle G.; Fairon C.; Dister A. (Hg.). *Le poids des mots: Proceedings of the 7th International Conference on Statistical analysis of textual data (JADT 2004)*. Louvain-la-Neuve, Belgium, March 10–12, 2004. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain. S. 926–936
- Rayson/Garside 2000: Rayson, P.; Garside, R. Comparing corpora using frequency profiling. In: *Proceedings of the workshop on Comparing Corpora, held in conjunction with the 38th annual meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL 2000)*. 1–8 October 2000. Hong Kong S. 1–6.

Die lexikalische Distanz zwischen dem Bosnischen/Bosniakischen, Kroatischen und Serbischen im Gralis-Korpus

Diese Analyse der lexikalischen Unterschiede zwischen dem Bosnischen/Bosniakischen, Kroatischen und Serbischen (B, K, S) anhand dreier textueller Versionen des Gralis-Korpus – der bosnischen/bosniakischen (Bs), kroatischen (Hr) und serbischen (Sr) – besteht aus zwei Teilen: Im ersten Teil erfolgt eine Analyse der Unterschiede hinsichtlich der absoluten (wie oft scheint ein bestimmtes Wort auf) und relativen Werte (prozentuelles Verhältnis zwischen Tokens und der Gesamtzahl an Wörtern im Korpus), wobei mithilfe von Beispielen Gründe für auftretende Unterschiede dargelegt werden. Im zweiten Teil kommen der Euklidische Abstand und Log-likelihood-Berechnungen zur Anwendung, indem sämtliche Korpuskorrelationen gezeigt und Schlussfolgerungen gezogen werden. Die Analyse absoluter Parameter dient dem Ziel einer Bestimmung der Häufigkeit jedes einzelnen Wortes – ungeachtet dessen, wie viele Lexeme die jeweilige sprachlichen Version des Korpus umfasst – und eines Vergleichs der untersuchten Sprachen. Mit der Analyse absoluter Parameter erfolgt die Erfassung der Frequenz jedes einzelnen Wortes in Bezug auf die Gesamtzahl an Wörtern in Bs, Hr und Sr, wobei sodann auf Basis der gewonnenen Resultate eine paarweise (Bs ↔ Hr, Bs ↔ Sr, Hr ↔ Sr) und eine dreigliedrige (Bs ↔ Hr ↔ Sr) Erhebung der Unterschiede zwischen den Sprachen vorgenommen wird. Aus der Analyse der zehn häufigsten Wörter können dabei folgende Schlussfolgerungen gezogen werden: (1) B, K und S stimmen größtenteils überein, (2) die Variation hinsichtlich der Reihenfolge der Lexeme ist minimal und (3) diese betrifft meist einen direkten Positionswechsel (dritter Platz wird zu zweitem, achter Platz wird zu erstem u. a.). Neben den Unterschieden in der Verwendung des Verbs *bitiljesam*, lässt sich auch eine Abweichung in Bezug auf die Frequenz des Verbs *ht(j)eti* erkennen, das in Sr seltener angetroffen wird (Hr 8.224, Sr 6.397). Eine deutliche Ungleichheit tritt bei der Verwendung der Präposition *s* und *sa* auf: Die erste Form überwiegt in Hr (*s* 7.672, *sa* 2.004) und Bs (*s* 2.099, *sa* 1.172), wogegen die zweite in Sr häufiger ist (*sa* 6.381, *s* 2.462). In der weiteren Analyse soll erhoben werden, worin die grundlegenden Unterschiede in der Verwendung der 100 häufigsten Wörter im Gralis-Korpus liegen.

Die Untersuchung zeigte, dass die Unterschiede bei den 200 häufigsten Lexemen nur zu einem kleineren Teil den Charakter von systematischen Verschiedenheiten besitzen und in erster Linie auf Grund einer unterschiedlichen/spezifischen Wahl von Synonymen und Varianten eines Wortes entstehen. Die Analyse weist auch darauf hin, dass unbedingt zwischen intersprachlichen semantischen Differenzen und Frequenzdifferenzen unterschieden werden muss. Erstere umfassen formale Identeme, die in B, K und/oder S über eine unterschiedliche Bedeutung verfügen, während die zweite Gruppe Lexeme beinhaltet, die sich nur hinsichtlich der Zahl ihrer Verwendung unterscheiden. In manchen Fällen trifft man auf semantische Identeme und Frequenzdiffereme, wie etwa bei den Paaren *i – pa, nego – već, kako – da, o – od, ovaj – taj, vrlo – veoma, koji – što* und *zato – jer*. Werden quantitative Unterschiede als qualitative Unterschiede interpretiert, kommt es zur Entstehung von Pseudodifferenzen, wobei diese Wörter in allen Sprachen mit der gleichen Bedeutung angetroffen werden können, wenn auch mit unterschiedlicher Häufigkeit im Gebrauch. In anderen

Fällen handelt es sich um Frequenzdiffereme gleicher Bedeutung, die jedoch – durch Hinzufügen oder Entfernen eines Zeichens – in unterschiedlichen Varianten auftreten können. Im untersuchten Material erfolgt eine derartige Modifikation etwa durch das bewegliche **a** und manifestiert sich in Paaren wie *kada* – *kad*, *s* – *sa*, *iz* – *iza*, *uz* – *uza*, *što* – *šta* und *sad* – *sada*, bei denen es sich somit nicht um semantische Differeme (Wörter mit gleicher Bedeutung in allen drei Sprachen) handelt. Lexeme mit minimaler formaler Varianz, z. B. *takođe* – *također*, *uopšte* – *uopće*, *ko* – *tko*, *netko* – *neko* und *nitko* – *nitko*, könnten als ausgeprägte formale Frequenzdiffereme bezeichnet werden, weil sie eine Totalopposition zwischen Hr und Sr bilden. In anderen Fällen wiederum kommt es zu Abweichungen auf Grund der Wahl eines bestimmten Wortes innerhalb einer synonymischen Reihe, wobei die Wahlentscheidung nicht durch Unterschiede zwischen den Sprachen bedingt ist. Dazu zählen Paare wie *kazati* – *reći* und *ako* – *ukoliko*. Hierbei muss es sich nicht zwangsläufig um ein Auftreten entweder in Bs oder in Hr oder Sr handeln, vielmehr sind auch paarige (Bs-Hr, Bs-Sr, Hr-Sr) und dreigliedrige (Bs-Hr-Sr) Verhältnisse möglich.

Die Analyse zeigte weiters, dass innerhalb der Gruppe der 200 häufigsten Wörter einer Sprache **A** keine Lexeme gefunden werden konnten, die durchschnittlich gebildeten Sprechenden der Sprache **B** oder **C** unbekannt oder unverständlich wären, sondern dass der Grad der semantischen Erkennung bei 100% lag bzw. die Verständlichkeit eine vollständige war. Gemäß den erhobenen Angaben machen die 150 häufigsten Wörter zwischen 34,4% und 38,5% des gesamten Korpus aus (im Durchschnitt 36,8%), wobei diese Zahl in Sr am höchsten (38,5%) und in Bs am niedrigsten (34,4%) ist, während Hr die mittlere Position einnimmt (37,6%).

Die Unterschiede zwischen Bs, Hr und Sr wurden auch mithilfe des Euklidischen Abstandes untersucht, wobei die Ergebnisse zeigen, dass die größte Distanz zwischen Bs, Hr und Sr im Falle des Wortes *da* besteht, das über einen Koeffizienten von über 1 verfügt (1,2937), der von keinem anderen Lexem auch nur annähernd erreicht wird. An zweiter Stelle befindet sich das Reflexivum *se* (0,8720), gefolgt von *biti/jesam* (0,6319). Die vierte und fünfte Position nehmen die ijekavische und die ekavische Form des Lexems *htjeti* (0,7578) und *hteti* (0,6606) ein, auf die das Paar *s* – *sa* an 6. und 8. Stelle folgt. Dazwischen liegt an der 7. Stelle *on* (0,4346), vor dem Pronomen *ja* und der Konjunktion *i* (0,3742 – 0,2980).

In der Arbeit wurde auch eine unter der Bezeichnung „Log-likelihood“ bekannte Methode zur Anwendung gebracht, die leicht abweichende Ergebnisse zeigte. Den größten dreisprachigen Differentialkoeffizienten bildeten dabei ijekavisch-ekavische Wörter, auf die von 26 Differemen insgesamt 22 entfallen: *htjeti* (11.881), *hteti* (11.063) und *čovjek* (4.783). Es folgen *da* (3.928), *vreme* (3.143), *vidjeti* (2.919), *s* (2.767), *sa* (2.547), *vrijeme* (2.491), *videti* (2.374), *svet/i* (1.848), *mesto* (1.841), *svijet* (1.700), *reč* (1.674), *uvek* (1.610), *gde* (1.589), *pre* (1.497), *živeti* (1.478), *mjesto* (1.405), *što* (1.363), *riječ* (1.363), *žeteti* (1.293), *uvijek* (1.259), *gdje* (1.209), *željeti* (1.194) und *živjeti* (1.166). Ihre Dominanz wird einzig von *da* (4. Stelle), *s* (7.), *sa* (8.) und *što* (20.) durchbrochen. Diese Methode zeigt, dass sich Bs, Hr und Sr am meisten hinsichtlich der Verwendung ekavischer und ijekavischer Formen unterscheiden, wobei jedoch dieser Umstand, wie bereits gesagt wurde, weder in paariger (Bs-Hr, BS-Sr, BS-Hr) noch in dreigliedriger (Bs-Hr-Sr) Beziehung ein differenzierendes Merkmal darstellt.

Aus diesem Grunde ist es vorteilhaft, den Jat-Reflex bei Statistiken außer Acht zu lassen. Auf diese Weise erscheinen als häufigste Wörter *da* (3.928), *s* (2.767), *sa* (2.547), *što* (1.363), *tko* (929), *se* (878), *uopšte* (735), *takođe* (717), *ko* (702), *također* (680) und *uopće* (584). Durch die Anwendung dieser Methode ergibt sich ein überaus reales Bild der Verhältnisse im Gralis-Korpus.

Branko Tošović
Institut für Slawistik
der Karl-Franzens-Universität Graz
Merangasse 70
8010 Graz
+43/316/3802522
branko.tosovic@uni-graz.at
<http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/>

Prilog 1: Apsolutna i relativna učestalost, euklidska razdaljina

Br.	Riječ	Apsolutna frekvencija				Relativna frekvencija (u %)										Euklidova distanca
		Procentualna vrijednost						Srednja vrijednost	Parna (dvojezička) distanca							
		Bs	Hr	Sr	Bs	Hr	Sr	Bs-Hr-Sr	Bs-Hr	Bs-Sr	Hr-Sr	Bs-Hr-Sr				
1	<i>da</i>	8321	19193	32769	1,6219	1,3862	2,3958	1,8013	0,2357	0,7739	1,0096	1,2937				
2	<i>se</i>	7763	29106	29462	1,5131	2,1021	2,1540	1,9231	0,5890	0,6409	0,0519	0,8720				
3	<i>htjeti</i>	2305	8220	6	0,4493	0,5937	0,0004	0,3478	0,1444	0,4488	0,5932	0,7578				
4	<i>hteti</i>	0	4	6391	0,0000	0,0003	0,4673	0,1559	0,0003	0,4673	0,4670	0,6606				
5	<i>biti/jesam</i>	27809	81879	75712	5,4204	5,9135	5,5355	5,6231	0,4931	0,1151	0,3780	0,6319				
6	<i>s</i>	2099	7672	2462	0,4091	0,5541	0,1800	0,3811	0,1450	0,2291	0,3741	0,4620				
7	<i>on</i>	5561	19321	18968	1,0839	1,3954	1,3868	1,2887	0,3115	0,3029	0,0086	0,4346				
8	<i>sa</i>	1172	2004	6381	0,2284	0,1447	0,4665	0,2799	0,0837	0,2381	0,3218	0,4090				
9	<i>ja</i>	4556	8291	8998	0,8880	0,5988	0,6579	0,7149	0,2892	0,2301	0,0591	0,3743				
10	<i>i</i>	14851	43449	41187	2,8947	3,1380	3,0113	3,0147	0,2433	0,1166	0,1267	0,2981				
11	<i>čovjek</i>	2	1	2772	0,0004	0,0001	0,2027	0,0677	0,0003	0,2023	0,2026	0,2863				
12	<i>u</i>	9387	28194	27340	1,8297	2,0363	1,9989	1,9550	0,2066	0,1692	0,0374	0,2696				
13	<i>vidjeti</i>	785	1898	0	0,1530	0,1371	0,0000	0,0967	0,0159	0,1530	0,1371	0,2060				
14	<i>vreme</i>	0	0	1806	0,0000	0,0000	0,1320	0,0440	0,0000	0,1320	0,1320	0,1867				
15	<i>vrijeme</i>	515	1866	12	0,1004	0,1348	0,0009	0,0787	0,0344	0,0995	0,1339	0,1703				
16	<i>reći</i>	1626	2608	2846	0,3169	0,1884	0,2081	0,2378	0,1286	0,1089	0,0197	0,1696				
17	<i>na</i>	5241	15856	15482	1,0216	1,1452	1,1319	1,0996	0,1236	0,1103	0,0133	0,1662				

18	<i>ne</i>	2353	7830	7902	0,4586	0,5655	0,5777	0,5340	0,1069	0,1191	0,0122	0,1605
19	<i>videti</i>	0	0	1364	0,0000	0,0000	0,0997	0,0332	0,0000	0,0997	0,0997	0,1410
20	<i>svijet</i>	496	1081	2	0,0967	0,0781	0,0001	0,0583	0,0186	0,0965	0,0779	0,1254
21	<i>moći</i>	1618	5612	5491	0,3154	0,4053	0,4015	0,3741	0,0899	0,0861	0,0039	0,1246
22	<i>kako</i>	1492	4121	2841	0,2908	0,2976	0,2077	0,2654	0,0068	0,0831	0,0899	0,1226
23	<i>što</i>	286	128	1488	0,0557	0,0092	0,1088	0,0579	0,0465	0,0530	0,0995	0,1220
24	<i>šta</i>	2052	6823	5797	0,4000	0,4928	0,4238	0,4389	0,0928	0,0239	0,0689	0,1181
25	<i>ili</i>	1094	4120	4045	0,2132	0,2976	0,2957	0,2688	0,0843	0,0825	0,0018	0,1180
26	<i>svet/sveti</i>	7	5	1128	0,0014	0,0004	0,0825	0,0281	0,0010	0,0811	0,0821	0,1154
27	<i>mesto</i>	0	1	1066	0,0000	0,0001	0,0779	0,0260	0,0001	0,0779	0,0779	0,1102
28	<i>sam</i>	916	3487	3509	0,1785	0,2518	0,2566	0,2290	0,0733	0,0780	0,0047	0,1071
29	<i>mjesto</i>	344	1081	16	0,0671	0,0781	0,0012	0,0488	0,0110	0,0659	0,0769	0,1019
30	<i>a</i>	1887	5823	6139	0,3678	0,4206	0,4488	0,4124	0,0527	0,0810	0,0283	0,1007
31	<i>reč</i>	0	0	962	0,0000	0,0000	0,0703	0,0234	0,0000	0,0703	0,0703	0,0995
32	<i>o</i>	1498	3405	2892	0,2920	0,2459	0,2114	0,2498	0,0461	0,0805	0,0345	0,0990
33	<i>pre</i>	6	13	956	0,0012	0,0009	0,0699	0,0240	0,0002	0,0687	0,0690	0,0974
34	<i>gde</i>	1	3	940	0,0002	0,0002	0,0687	0,0230	0,0000	0,0685	0,0685	0,0969
35	<i>on/onaj</i>	1441	4247	4897	0,2809	0,3067	0,3580	0,3152	0,0259	0,0772	0,0513	0,0962
36	<i>riječ</i>	276	1072	14	0,0538	0,0774	0,0010	0,0441	0,0236	0,0528	0,0764	0,0958
37	<i>uvek</i>	0	0	925	0,0000	0,0000	0,0676	0,0225	0,0000	0,0676	0,0676	0,0956
38	<i>koji</i>	5182	13470	14362	1,0101	0,9728	1,0500	1,0110	0,0373	0,0399	0,0772	0,0946
39	<i>željeti</i>	368	723	1	0,0717	0,0522	0,0001	0,0413	0,0195	0,0717	0,0521	0,0907
40	<i>ovaj</i>	944	2202	3160	0,1840	0,1590	0,2310	0,1914	0,0250	0,0470	0,0720	0,0896
41	<i>živeti</i>	0	0	849	0,0000	0,0000	0,0621	0,0207	0,0000	0,0621	0,0621	0,0878
42	<i>uvijek</i>	278	917	4	0,0542	0,0662	0,0003	0,0402	0,0120	0,0539	0,0659	0,0860

43	<i>moj</i>	765	1297	1174	0,1491	0,0937	0,0858	0,1095	0,0554	0,0633	0,0078	0,0845
44	<i>gdje</i>	295	852	3	0,0575	0,0615	0,0002	0,0398	0,0040	0,0573	0,0613	0,0840
45	<i>od</i>	2588	7522	7812	0,5044	0,5433	0,5712	0,5396	0,0388	0,0667	0,0279	0,0821
46	<i>til/taj</i>	5782	16455	16027	1,1270	1,1884	1,1718	1,1624	0,0614	0,0448	0,0166	0,0778
47	<i>nisam</i>	2123	6550	6328	0,4138	0,4731	0,4627	0,4498	0,0593	0,0489	0,0104	0,0775
48	<i>želeći</i>	0	0	743	0,0000	0,0000	0,0543	0,0181	0,0000	0,0543	0,0543	0,0768
49	<i>živjeti</i>	237	826	0	0,0462	0,0597	0,0000	0,0353	0,0135	0,0462	0,0597	0,0766
50	<i>jedan</i>	2009	4986	4574	0,3916	0,3601	0,3344	0,3620	0,0315	0,0572	0,0257	0,0701
51	<i>kao</i>	2087	4978	5561	0,4068	0,3595	0,4066	0,3910	0,0473	0,0002	0,0471	0,0667
52	<i>ali</i>	978	3290	3245	0,1906	0,2376	0,2373	0,2218	0,0470	0,0466	0,0004	0,0662
53	<i>sav</i>	1765	5314	5407	0,3440	0,3838	0,3953	0,3744	0,0398	0,0513	0,0115	0,0659
54	<i>njegov</i>	1402	4463	3820	0,2733	0,3223	0,2793	0,2916	0,0491	0,0060	0,0430	0,0655
55	<i>slikati</i>	414	570	1236	0,0807	0,0412	0,0904	0,0707	0,0395	0,0097	0,0492	0,0638
56	<i>za</i>	3103	7671	7805	0,6048	0,5540	0,5706	0,5765	0,0508	0,0342	0,0166	0,0634
57	<i>ko</i>	244	47	658	0,0476	0,0034	0,0481	0,0330	0,0442	0,0005	0,0447	0,0629
58	<i>čovjek</i>	795	2685	2772	0,1550	0,1939	0,2027	0,1838	0,0390	0,0477	0,0087	0,0622
59	<i>odgovor/iti</i>	178	329	954	0,0347	0,0238	0,0697	0,0427	0,0109	0,0351	0,0460	0,0588
60	<i>veoma</i>	112	427	911	0,0218	0,0308	0,0666	0,0398	0,0090	0,0448	0,0358	0,0580
61	<i>voditi</i>	99	798	848	0,0193	0,0576	0,0620	0,0463	0,0383	0,0427	0,0044	0,0576
62	<i>tko</i>	5	564	0	0,0010	0,0407	0,0000	0,0139	0,0398	0,0010	0,0407	0,0569
63	<i>tako</i>	760	2605	2559	0,1481	0,1881	0,1871	0,1745	0,0400	0,0390	0,0010	0,0559
64	<i>kada</i>	258	631	1190	0,0503	0,0456	0,0870	0,0610	0,0047	0,0367	0,0414	0,0556
65	<i>oko</i>	733	2532	2466	0,1429	0,1829	0,1803	0,1687	0,0400	0,0374	0,0026	0,0548
66	<i>nalaziti</i>	116	808	861	0,0226	0,0584	0,0630	0,0480	0,0357	0,0403	0,0046	0,0541
67	<i>po</i>	836	2575	2829	0,1629	0,1860	0,2068	0,1853	0,0230	0,0439	0,0209	0,0538

68	<i>kad</i>	721	2497	1985	0,1405	0,1803	0,1451	0,1553	0,0398	0,0046	0,0352	0,0533
69	<i>do</i>	702	2355	2405	0,1368	0,1701	0,1758	0,1609	0,0333	0,0390	0,0058	0,0516
70	<i>već</i>	495	1523	1883	0,0965	0,1100	0,1377	0,1147	0,0135	0,0412	0,0277	0,0514
71	<i>konj</i>	369	529	485	0,0719	0,0382	0,0355	0,0485	0,0337	0,0365	0,0027	0,0497
72	<i>uopšte</i>	54	0	512	0,0105	0,0000	0,0374	0,0160	0,0105	0,0269	0,0374	0,0473
73	<i>također</i>	152	508	4	0,0296	0,0367	0,0003	0,0222	0,0071	0,0293	0,0364	0,0473
74	<i>neću...</i>	329	1207	1399	0,0641	0,0872	0,1023	0,0845	0,0230	0,0382	0,0151	0,0471
75	<i>takođe</i>	9	4	467	0,0018	0,0003	0,0341	0,0121	0,0015	0,0324	0,0339	0,0469
76	<i>prvi</i>	307	1262	1271	0,0598	0,0911	0,0929	0,0813	0,0313	0,0331	0,0018	0,0456
77	<i>ako</i>	367	1388	1449	0,0715	0,1002	0,1059	0,0926	0,0287	0,0344	0,0057	0,0452
78	<i>prav/oli</i>	644	1238	1546	0,1255	0,0894	0,1130	0,1093	0,0361	0,0125	0,0236	0,0449
79	<i>kroz</i>	238	942	1121	0,0464	0,0680	0,0820	0,0655	0,0216	0,0356	0,0139	0,0439
80	<i>stvar</i>	170	510	898	0,0331	0,0368	0,0657	0,0452	0,0037	0,0325	0,0288	0,0436
81	<i>vrlo</i>	171	832	370	0,0333	0,0601	0,0271	0,0402	0,0268	0,0063	0,0330	0,0430
82	<i>pod</i>	301	1188	1231	0,0587	0,0858	0,0900	0,0782	0,0271	0,0313	0,0042	0,0417
83	<i>kuća</i>	569	1108	1138	0,1109	0,0800	0,0832	0,0914	0,0309	0,0277	0,0032	0,0416
84	<i>nego</i>	572	1674	1229	0,1115	0,1209	0,0899	0,1074	0,0094	0,0216	0,0310	0,0390
85	<i>imati</i>	473	1584	1671	0,0922	0,1144	0,1222	0,1096	0,0222	0,0300	0,0078	0,0381
86	<i>uopće</i>	51	418	0	0,0099	0,0302	0,0000	0,0134	0,0202	0,0099	0,0302	0,0377
87	<i>nešto</i>	330	1179	1289	0,0643	0,0852	0,0942	0,0812	0,0208	0,0299	0,0091	0,0376
88	<i>glava</i>	336	1247	1273	0,0655	0,0901	0,0931	0,0829	0,0246	0,0276	0,0030	0,0371
89	<i>ni</i>	626	2092	1961	0,1220	0,1511	0,1434	0,1388	0,0291	0,0214	0,0077	0,0369
90	<i>postojati</i>	132	614	752	0,0257	0,0443	0,0550	0,0417	0,0186	0,0293	0,0106	0,0363
91	<i>onda</i>	191	680	904	0,0372	0,0491	0,0661	0,0508	0,0119	0,0289	0,0170	0,0355
92	<i>koristiti</i>	95	646	516	0,0185	0,0467	0,0377	0,0343	0,0281	0,0192	0,0089	0,0352

93	<i>tamo</i>	109	443	680	0,0212	0,0320	0,0497	0,0343	0,0107	0,0285	0,0177	0,0352
94	<i>popun</i>	117	482	691	0,0228	0,0348	0,0505	0,0360	0,0120	0,0277	0,0157	0,0340
95	<i>isti</i>	312	980	1205	0,0608	0,0708	0,0881	0,0732	0,0100	0,0273	0,0173	0,0338
96	<i>sebe</i>	486	1468	1671	0,0947	0,1060	0,1222	0,1076	0,0113	0,0274	0,0161	0,0338
97	<i>nitko</i>	0	327	0	0,0000	0,0236	0,0000	0,0079	0,0236	0,0000	0,0236	0,0334
98	<i>niko</i>	108	0	346	0,0211	0,0000	0,0253	0,0154	0,0211	0,0042	0,0253	0,0332
99	<i>netko</i>	4	327	0	0,0008	0,0236	0,0000	0,0081	0,0228	0,0008	0,0236	0,0329
100	<i>sada</i>	224	749	952	0,0437	0,0541	0,0696	0,0558	0,0104	0,0259	0,0155	0,0320
101	<i>žena</i>	344	1196	1243	0,0671	0,0864	0,0909	0,0814	0,0193	0,0238	0,0045	0,0310
102	<i>neko</i>	175	255	573	0,0341	0,0184	0,0419	0,0315	0,0157	0,0078	0,0235	0,0293
103	<i>bez</i>	343	1238	1157	0,0669	0,0894	0,0846	0,0803	0,0226	0,0177	0,0048	0,0291
104	<i>kazati</i>	359	651	866	0,0700	0,0470	0,0633	0,0601	0,0230	0,0067	0,0163	0,0289
105	<i>svoj</i>	1159	3414	3142	0,2259	0,2466	0,2297	0,2341	0,0207	0,0038	0,0168	0,0269
106	<i>znati</i>	645	2025	1946	0,1257	0,1463	0,1423	0,1381	0,0205	0,0166	0,0040	0,0267
107	<i>sasvim</i>	81	317	505	0,0158	0,0229	0,0369	0,0252	0,0071	0,0211	0,0140	0,0263
108	<i>mnogo</i>	274	760	989	0,0534	0,0549	0,0723	0,0602	0,0015	0,0189	0,0174	0,0257
109	<i>sad</i>	212	433	278	0,0413	0,0313	0,0203	0,0310	0,0100	0,0210	0,0109	0,0257
110	<i>kod</i>	300	1009	1079	0,0585	0,0729	0,0789	0,0701	0,0144	0,0204	0,0060	0,0257
111	<i>neko, neki</i>	1209	3381	3508	0,2357	0,2442	0,2565	0,2454	0,0085	0,0208	0,0123	0,0256
112	<i>pa</i>	428	1311	1426	0,0834	0,0947	0,1043	0,0941	0,0113	0,0208	0,0096	0,0255
113	<i>čak</i>	251	881	937	0,0489	0,0636	0,0685	0,0604	0,0147	0,0196	0,0049	0,0250
114	<i>godina</i>	893	2177	2132	0,1741	0,1572	0,1559	0,1624	0,0168	0,0182	0,0014	0,0248
115	<i>brz</i>	138	621	595	0,0269	0,0449	0,0435	0,0384	0,0180	0,0166	0,0013	0,0245
116	<i>prema</i>	450	1427	1163	0,0877	0,1031	0,0850	0,0919	0,0153	0,0027	0,0180	0,0238
117	<i>ruka</i>	566	1759	1738	0,1103	0,1270	0,1271	0,1215	0,0167	0,0167	0,0000	0,0237

118	<i>drugi</i>	1187	3442	3384	0,2314	0,2486	0,2474	0,2425	0,0172	0,0160	0,0012	0,0236
119	<i>uz</i>	277	814	551	0,0540	0,0588	0,0403	0,0510	0,0048	0,0137	0,0185	0,0235
120	<i>ništa</i>	198	745	770	0,0386	0,0538	0,0563	0,0496	0,0152	0,0177	0,0025	0,0235
121	<i>opet</i>	206	613	359	0,0402	0,0443	0,0262	0,0369	0,0041	0,0139	0,0180	0,0231
122	<i>preko</i>	143	494	632	0,0279	0,0357	0,0462	0,0366	0,0078	0,0183	0,0105	0,0225
123	<i>dok</i>	369	1195	1217	0,0719	0,0863	0,0890	0,0824	0,0144	0,0171	0,0027	0,0225
124	<i>često</i>	87	452	436	0,0170	0,0326	0,0319	0,0272	0,0157	0,0149	0,0008	0,0217
125	<i>govoriti</i>	330	1088	1080	0,0643	0,0786	0,0790	0,0740	0,0143	0,0146	0,0004	0,0204
126	<i>početi</i>	178	692	631	0,0347	0,0500	0,0461	0,0436	0,0153	0,0114	0,0038	0,0195
127	<i>strana</i>	312	989	1042	0,0608	0,0714	0,0762	0,0695	0,0106	0,0154	0,0048	0,0193
128	<i>dva</i>	467	1458	1421	0,0910	0,1053	0,1039	0,1001	0,0143	0,0129	0,0014	0,0193
129	<i>dobar</i>	381	1233	1058	0,0743	0,0891	0,0774	0,0802	0,0148	0,0031	0,0117	0,0191
130	<i>ipak</i>	168	548	648	0,0327	0,0396	0,0474	0,0399	0,0068	0,0146	0,0078	0,0179
131	<i>nekoliko</i>	174	654	613	0,0339	0,0472	0,0448	0,0420	0,0133	0,0109	0,0024	0,0174
132	<i>kolik</i>	156	546	607	0,0304	0,0394	0,0444	0,0381	0,0090	0,0140	0,0049	0,0174
133	<i>značiti</i>	117	459	494	0,0228	0,0332	0,0361	0,0307	0,0103	0,0133	0,0030	0,0171
134	<i>trebati</i>	216	563	404	0,0421	0,0407	0,0295	0,0374	0,0014	0,0126	0,0111	0,0168
135	<i>jer</i>	360	1160	1065	0,0702	0,0838	0,0779	0,0773	0,0136	0,0077	0,0059	0,0167
136	<i>misli/li</i>	290	964	826	0,0565	0,0696	0,0604	0,0622	0,0131	0,0039	0,0092	0,0165
137	<i>između</i>	264	540	578	0,0515	0,0390	0,0423	0,0442	0,0125	0,0092	0,0033	0,0158
138	<i>odmah</i>	234	808	706	0,0456	0,0584	0,0516	0,0519	0,0127	0,0060	0,0067	0,0156
139	<i>misao</i>	136	523	493	0,0265	0,0378	0,0360	0,0334	0,0113	0,0095	0,0017	0,0149
140	<i>možda</i>	163	530	586	0,0318	0,0383	0,0428	0,0376	0,0065	0,0111	0,0046	0,0136
141	<i>među</i>	217	451	454	0,0423	0,0326	0,0332	0,0360	0,0097	0,0091	0,0006	0,0133
142	<i>zatim</i>	113	428	432	0,0220	0,0309	0,0316	0,0282	0,0089	0,0096	0,0007	0,0131

143	<i>prije</i>	360	1110	1056	0,0702	0,0802	0,0772	0,0758	0,0100	0,0070	0,0030	0,0126
144	<i>zbog</i>	509	1235	1270	0,0992	0,0892	0,0929	0,0938	0,0100	0,0064	0,0037	0,0124
145	<i>vratila</i>	367	1041	895	0,0715	0,0752	0,0654	0,0707	0,0036	0,0061	0,0097	0,0121
146	<i>malo</i>	224	661	727	0,0437	0,0477	0,0532	0,0482	0,0041	0,0095	0,0054	0,0117
147	<i>put</i>	307	816	922	0,0598	0,0589	0,0674	0,0621	0,0009	0,0076	0,0085	0,0114
148	<i>kraj</i>	198	557	646	0,0386	0,0402	0,0472	0,0420	0,0016	0,0086	0,0070	0,0112
149	<i>morati</i>	208	666	553	0,0405	0,0481	0,0404	0,0430	0,0076	0,0001	0,0077	0,0108
150	<i>postati</i>	207	667	565	0,0403	0,0482	0,0413	0,0433	0,0078	0,0010	0,0069	0,0105
151	<i>toliki</i>	229	686	725	0,0446	0,0495	0,0530	0,0491	0,0049	0,0084	0,0035	0,0103
152	<i>dalji</i>	180	445	552	0,0351	0,0321	0,0404	0,0359	0,0029	0,0053	0,0082	0,0102
153	<i>pred</i>	286	807	686	0,0557	0,0583	0,0502	0,0547	0,0025	0,0056	0,0081	0,0102
154	<i>ko</i>	244	564	658	0,0476	0,0407	0,0481	0,0455	0,0068	0,0005	0,0074	0,0101
155	<i>doći</i>	299	827	712	0,0583	0,0597	0,0521	0,0567	0,0014	0,0062	0,0077	0,0100
156	<i>još</i>	726	2041	2028	0,1415	0,1474	0,1483	0,1457	0,0059	0,0068	0,0009	0,0090
157	<i>iz</i>	1440	3860	3743	0,2807	0,2788	0,2737	0,2777	0,0019	0,0070	0,0051	0,0089
158	<i>lice</i>	407	1013	1082	0,0793	0,0732	0,0791	0,0772	0,0062	0,0002	0,0059	0,0086
159	<i>svaki</i>	521	1357	1428	0,1016	0,0980	0,1044	0,1013	0,0035	0,0029	0,0064	0,0079
160	<i>dan</i>	404	1009	1049	0,0787	0,0729	0,0767	0,0761	0,0059	0,0021	0,0038	0,0073
161	<i>ostati</i>	243	735	695	0,0474	0,0531	0,0508	0,0504	0,0057	0,0034	0,0023	0,0071
162	<i>pogledati</i>	282	688	719	0,0550	0,0497	0,0526	0,0524	0,0053	0,0024	0,0029	0,0065
163	<i>raditi</i>	331	824	865	0,0645	0,0595	0,0632	0,0624	0,0050	0,0013	0,0037	0,0064
164	<i>tri</i>	228	548	564	0,0444	0,0396	0,0412	0,0418	0,0049	0,0032	0,0017	0,0061
165	<i>iza</i>	159	486	465	0,0310	0,0351	0,0340	0,0334	0,0041	0,0030	0,0011	0,0052
166	<i>li</i>	720	1970	1913	0,1403	0,1423	0,1399	0,1408	0,0019	0,0005	0,0024	0,0031
167	<i>zato</i>	218	611	602	0,0425	0,0441	0,0440	0,0435	0,0016	0,0015	0,0001	0,0022

168	<i>život</i>	275	743	733	0,0536	0,0537	0,0536	0,0536	0,0001	0,0000	0,0001	0,0001
	Svega	11550	35498	34399	34,02	37	38,15	36,3896	5,9932	8,7750	7,1386	14,2801
					Srednja vrijednost				0,0386	0,0526	0,0411	

Prilog 2: Rezultati analize pomoću Log-likelihood

Br.	Riječ	Log-likelihood (LL)			
		Bs	Hr	Sr	LL
1	<i>htjeti</i>	1654,58	4465,38	4411,04	11481,12
2	<i>hteti</i>	1004,75	2711,63	2678,63	11062,91
3	<i>čovjek</i>	435,99	1176,66	1162,34	4782,78
4	<i>da</i>	9471,35	25561,36	25250,29	3928,24
5	<i>vreme</i>	283,75	765,78	756,47	3143,21
6	<i>vidjeti</i>	421,54	1137,65	1123,81	2919,10
7	<i>s</i>	1921,99	5187,07	5123,95	2766,58
8	<i>sa</i>	1501,55	4052,38	4003,07	2547,38
9	<i>vrijeme</i>	375,98	1014,69	1002,34	2491,48
10	<i>videti</i>	214,30	578,37	571,33	2373,94
11	<i>svet/i</i>	179,11	483,39	477,50	1848,22
12	<i>mesto</i>	167,64	452,43	446,93	1841,06
13	<i>svijet</i>	248,08	669,53	661,38	1699,79
14	<i>reč</i>	151,14	407,91	402,95	1674,29
15	<i>uvek</i>	145,33	392,22	387,45	1609,89
16	<i>gde</i>	148,32	400,28	395,41	1588,66
17	<i>pre</i>	153,19	413,42	408,39	1497,39
18	<i>živeti</i>	133,39	360,00	355,61	1477,62
19	<i>mjesto</i>	226,40	611,02	603,58	1405,10
20	<i>što</i>	298,83	806,49	796,68	1362,91
21	<i>riječ</i>	213,99	577,52	570,49	1362,81
22	<i>želeti</i>	116,74	315,05	311,21	1293,14
23	<i>uvijek</i>	188,38	508,40	502,22	1259,46
24	<i>gdje</i>	180,68	487,63	481,69	1209,66
25	<i>željeti</i>	171,57	463,03	457,40	1193,74
26	<i>živjeti</i>	167,01	450,74	445,25	1166,53
27	<i>tko</i>	89,40	241,27	238,33	929,00
28	<i>se</i>	10421,58	28125,85	27783,57	877,78
29	<i>uopšte</i>	88,93	240,00	237,08	734,55
30	<i>takođe</i>	75,42	203,53	201,05	717,43
31	<i>ko</i>	149,10	402,40	397,50	701,79
32	<i>također</i>	104,32	281,55	278,12	680,09
33	<i>uopće</i>	73,69	198,87	196,45	583,48
34	<i>nitko</i>	51,38	138,66	136,97	561,11

35	<i>netko</i>	52,00	140,35	138,64	532,64
36	<i>niko</i>	71,33	192,51	190,16	503,80
37	<i>ja</i>	3432,17	9262,78	9150,05	441,59
38	<i>odgovor/iti</i>	229,54	619,50	611,96	340,20
39	<i>on</i>	6889,48	18593,40	18367,12	321,99
40	<i>slika/ti</i>	348,79	941,33	929,87	273,51
41	<i>veoma</i>	227,82	614,83	607,35	268,32
42	<i>reći</i>	1112,37	3002,08	2965,55	266,34
43	<i>kako</i>	1328,25	3584,69	3541,06	244,47
44	<i>biti/jesam</i>	29129,08	78613,81	77657,11	243,66
45	<i>kada</i>	326,64	881,54	870,82	199,52
46	<i>vrlo</i>	215,72	582,18	575,10	188,31
47	<i>ovaj</i>	990,77	2673,89	2641,35	186,67
48	<i>voditi</i>	274,17	739,92	730,92	170,92
49	<i>stvar</i>	247,93	669,11	660,97	145,16
50	<i>nalaziti</i>	280,45	756,88	747,67	143,84
51	<i>moj</i>	508,42	1372,14	1355,44	141,59
52	<i>neko</i>	157,59	425,29	420,12	131,47
53	<i>ili</i>	1454,73	3926,03	3878,25	114,42
54	<i>sam</i>	1243,09	3354,87	3314,04	111,19
55	<i>konj</i>	217,29	586,42	579,29	109,47
56	<i>ne</i>	2841,42	7668,45	7575,13	106,51
57	<i>šta</i>	2305,19	6221,26	6145,55	105,45
58	<i>o</i>	1224,71	3305,26	3265,03	104,22
59	<i>tamo</i>	193,57	522,40	516,04	103,99
60	<i>moći</i>	1998,66	5393,99	5328,35	91,21
61	<i>on/onaj</i>	1663,06	4488,28	4433,66	91,09
62	<i>potpun</i>	202,68	546,99	540,33	89,41
63	<i>koristiti</i>	197,49	533,00	526,51	88,58
64	<i>u</i>	10200,05	27527,98	27192,97	83,38
65	<i>i</i>	15630,88	42184,75	41671,38	82,74
66	<i>sasvim</i>	141,87	382,89	378,23	81,41
67	<i>postojati</i>	235,36	635,19	627,46	77,99
68	<i>kroz</i>	361,52	975,68	963,80	73,58
69	<i>već</i>	612,90	1654,11	1633,98	71,13
70	<i>onda</i>	278,88	752,64	743,48	70,82
71	<i>opet</i>	185,08	499,50	493,42	66,80
72	<i>kad</i>	817,47	2206,19	2179,34	66,48
73	<i>neću...</i>	461,13	1244,51	1229,36	65,65

74	<i>sad</i>	145,02	391,37	386,61	65,17
75	<i>nego</i>	545,97	1473,48	1455,55	64,60
76	<i>prav/o/i</i>	538,59	1453,55	1435,86	61,32
77	<i>a</i>	2175,88	5872,29	5800,83	59,93
78	<i>prvi</i>	446,21	1204,22	1189,57	57,00
79	<i>na</i>	5747,10	15510,33	15321,57	55,26
80	<i>njegov</i>	1521,66	4106,66	4056,68	53,81
81	<i>sada</i>	302,45	816,24	806,31	52,94
82	<i>pod</i>	427,35	1153,34	1139,31	49,93
83	<i>ako</i>	503,40	1358,57	1342,04	49,78
84	<i>uz</i>	257,98	696,25	687,77	49,45
85	<i>kazati</i>	294,75	795,47	785,79	49,00
86	<i>čovjek</i>	982,28	2650,99	2618,73	47,46
87	<i>isti</i>	392,32	1058,78	1045,90	46,77
88	<i>kao</i>	1983,73	5353,71	5288,56	46,09
89	<i>ali</i>	1180,40	3185,68	3146,91	43,28
90	<i>po</i>	980,40	2645,90	2613,70	41,58
91	<i>nešto</i>	439,61	1186,42	1171,98	41,29
92	<i>kuća</i>	442,28	1193,62	1179,10	41,01
93	<i>koji</i>	5186,99	13998,69	13828,33	40,56
94	<i>mnogo</i>	317,84	857,80	847,36	40,40
95	<i>preko</i>	199,38	538,08	531,54	39,31
96	<i>često</i>	153,19	413,42	408,39	39,25
97	<i>tako</i>	930,75	2511,91	2481,34	39,25
98	<i>oko</i>	900,42	2430,07	2400,50	39,25
99	<i>glava</i>	448,72	1211,01	1196,27	36,92
100	<i>do</i>	858,16	2316,01	2287,83	36,87
101	<i>jedan</i>	1817,66	4905,52	4845,82	36,32
102	<i>brz</i>	212,73	574,13	567,14	35,09
103	<i>od</i>	2815,81	7599,33	7506,85	31,98
104	<i>sebe</i>	569,54	1537,08	1518,38	30,91
105	<i>imati</i>	585,72	1580,76	1561,52	30,75
106	<i>trebati</i>	185,87	501,62	495,51	29,91
107	<i>nisam</i>	2356,88	6360,76	6283,36	29,91
108	<i>žena</i>	437,25	1180,06	1165,69	26,71
109	<i>sav</i>	1961,74	5294,35	5229,92	26,43
110	<i>prema</i>	477,63	1289,03	1273,34	25,75
111	<i>ništa</i>	269,14	726,35	717,51	24,94
112	<i>bez</i>	430,18	1160,97	1146,85	24,09

113	<i>čak</i>	325,07	877,30	866,63	23,91
114	<i>ni</i>	735,14	1984,00	1959,86	22,85
115	<i>ipak</i>	214,30	578,37	571,33	22,30
116	<i>kod</i>	375,19	1012,57	1000,24	22,25
117	<i>značiti</i>	168,11	453,70	448,18	22,00
118	<i>početi</i>	235,83	636,46	628,71	20,23
119	<i>kolik</i>	205,66	555,05	548,29	19,32
120	<i>pa</i>	497,27	1342,03	1325,70	18,26
121	<i>za</i>	2919,04	7877,92	7782,05	16,91
122	<i>nekoliko</i>	226,40	611,02	603,58	16,29
123	<i>dobar</i>	419,81	1132,99	1119,20	15,69
124	<i>misao</i>	181,00	488,47	482,53	14,86
125	<i>misli/ti</i>	326,80	881,97	871,23	14,10
126	<i>dok</i>	436,94	1179,21	1164,86	13,67
127	<i>zatim</i>	152,87	412,57	407,55	13,45
128	<i>između</i>	217,13	586,00	578,87	13,17
129	<i>odmah</i>	274,64	741,19	732,17	13,13
130	<i>dalji</i>	184,92	499,07	493,00	13,01
131	<i>strana</i>	368,12	993,49	981,39	12,71
132	<i>možda</i>	200,95	542,33	535,73	12,53
133	<i>govoriti</i>	392,47	1059,21	1046,32	12,37
134	<i>ti/taj</i>	6011,84	16224,80	16027,36	12,15
135	<i>znati</i>	725,24	1957,29	1933,47	11,62
136	<i>svoj</i>	1212,14	3271,34	3231,52	11,00
137	<i>među</i>	176,28	475,75	469,96	10,61
138	<i>morati</i>	224,20	605,08	597,72	10,57
139	<i>kraj</i>	220,12	594,06	586,83	10,44
140	<i>ruka</i>	638,36	1722,80	1701,84	10,05
141	<i>jer</i>	406,14	1096,10	1082,76	9,40
142	<i>vrat/a</i>	361,84	976,52	964,64	9,39
143	<i>ko</i>	230,33	621,62	614,05	9,38
144	<i>postati</i>	226,09	610,17	602,74	9,21
145	<i>put</i>	321,30	867,13	856,57	8,60
146	<i>pred</i>	279,51	754,34	745,16	8,57
147	<i>godina</i>	817,31	2205,77	2178,92	8,20
148	<i>dva</i>	525,71	1418,78	1401,51	8,16
149	<i>malo</i>	253,27	683,52	675,21	8,15
150	<i>neko, neki</i>	1272,32	3433,74	3391,95	7,94
151	<i>doći</i>	288,78	779,35	769,87	7,68

152	<i>toliki</i>	257,67	695,40	686,93	5,51
153	<i>drugi</i>	1258,96	3397,69	3356,35	5,00
154	<i>prije</i>	396,87	1071,08	1058,05	4,94
155	<i>zbog</i>	473,54	1278,00	1262,45	4,10
156	<i>lice</i>	393,10	1060,90	1047,99	3,77
157	<i>svaki</i>	519,42	1401,82	1384,76	2,79
158	<i>ostati</i>	262,85	709,39	700,76	2,50
159	<i>pogled/ati</i>	265,37	716,17	707,46	2,33
160	<i>raditi</i>	317,37	856,53	846,10	2,25
161	<i>dan</i>	386,82	1043,94	1031,24	2,24
162	<i>tri</i>	210,53	568,19	561,28	2,15
163	<i>iza</i>	174,40	470,67	464,94	1,90
164	<i>još</i>	753,37	2033,19	2008,45	1,23
165	<i>iz</i>	1420,79	3834,44	3787,77	0,96
166	<i>li</i>	723,20	1951,78	1928,02	0,30
167	<i>zato</i>	224,83	606,78	599,39	0,25
168	<i>život</i>	275,11	742,46	733,43	0,00